Nr 2. Kwiecień - Czerwiec 1927. Rok VI.

PRZEGLĄD NOTARJALNY

KWARTALNIK
POŚWIĘCONY SPRAWOM NOTARJATU I HIPOTEKI.

Adres Redakcji i Administracji: Kraków, ul. Poselska 20.

Przesyłki pieniężne należy wysyłać pod adresem Izby notarjalnej w Krakowie ul. Poselska 20 (konto P. K. O. Warszawa Nr 141.646 i P. K. O. Kraków Nr 404.565), z dokładnem określeniem ich przeznaczenia. — Dla prenumeratorów, nie będących członkami Małopolskich Kolegjów notarjalnych ani Zrzeszenia Notarjuszów i Pisarzy Hipotecznych w Warszawie, cenę ustala się od każdego numeru zosobna. — Rękopisów Redakcja nie zwraca.

Odpowiedzialny redaktor: **Dr Stanisław Stein.**

SPIS RZECZY:

KRAKÓW
NAKŁAD IZB NOTARJALNYCH MAŁOPOLSKI
1927.

Skład Komitetu redakcyjnego.

Przewodniczący:

Dr Starzewski Tadeusz, prezes krakowskiej Izby notarjalnej i notarjusz w Krakowie.

Redaktor odpowiedzialny:

Dr Stein Stanisław, notarjusz w Krakowie.

Członkowie:

a) z okręgu krakowskiej Izby notarjalnej:

Brason-Summer Ludwik, notarjusz w Gorlicach,
Dębicki Ignacy, notarjusz w Rzeszowie,
Dr Góra Stefan, notarjusz w Zakopanem,
Dr Myciński Jan, notarjusz w Krakowie,
Rybiański Aleksander, notarjusz w Muszynie,
Dr Szymanowicz Franciszek, kandydat notarjalny w Krakowie;

b) z okręgu lwowskiej Izby notarjalnej:

Szelewski Franciszek, prezes lwowskiej Izby notarjalnej i notarjusz we Lwowie,
Hołub Stanisław, notarjusz we Lwowie,
Ostrowski Gustaw, notarjusz w Złoczowie,
Ziemnowicz Stanisław, notarjusz w Bóbrce,
Delegat Towarzystwa kandydatów not.: *vacat;*

c) z okręgu przemyskiej Izby notarjalnej:

Wilczek Stanisław, prezes przemyskiej Izby notarjalnej i notarjusz w Przemyślu,
Nitarski Adolf, notarjusz w Pruchniku,
Witoszyński Witold, kandydat notarjalny w Przemyślu.

Drukarnia Literacka w Krakowie pod zarządem Stanisława Ziemiańskiego.

ADW. DR ADOLF TILLES.

ADNOTACJA STOPNIA PIERWSZEŃSTWA HIPOTECZNEGO.

Przepis § 53 ustęp 1 austr. powszechnej ustawy o księgach gruntowych z 25/VII 1871 r. austr. Dz. u. p. Nr 95, w brzmieniu noweli, dotyczący adnotacji stopnia pierwszeństwa obowiązującej w Małopolsce nasuwa w praktyce pewne kwestje i wątpliwości, co znalazło wyraz także w judykaturze dotąd nieustalonej. Ze względu na to, że dotyczące kwestje dotyczą instytucji w praktyce obecnie bardzo rozpowszechnionej i że nieodpowiednie stosowanie w mowie będącego przepisu narazić może strony (także notarjuszów i adwokatów) na niepowetowane szkody, wreszcie ze względu na przyszłą unifikację prawa pragnę sprawie tej kilka słów poświęcić.

I.

§ 53 ustęp 1 w brzmieniu noweli opiewa obecnie:

> „Właściciel ma prawo żądać adnotacji w księdze, iż zamierza nieruchomość swą pozbyć albo dla długu, którego wysokość podać należy, ustanowić na niej prawo zastawu, a to w tym celu, ażeby dla praw, które wpisane być mają wskutek tych czynności, zachować stopień hipoteczny od chwili wniesienia tego żądania."

Otóż na tle tego przepisu powstała kontrowersja w kwestji: czy należy odnośnie do uskutecznionej adnotacji stopnia hipotecznego dozwolić wpisu prawa zastawu, jeżeli dokument zezwalający na wpis prawa zastawu nosi datę wcześniejszą niż data adnotacji stopnia hipotecznego. W tym względzie prawnicy podzielili się na dwa obozy, a judykatura sądowa jest chwiejną.

Przyjrzyjmy się argumentacji pro i contra.

Argumentacja jedna wywodzi: ze słów „zamierza ustanowić“ (§ 53 ustęp 1) i „prawo zastawu, które ma być ustanowione“ (§ 55) wynika, że należy odmówić wpisu w stopniu adnotacji, jeśli w czasie wniesienia podania o adnotację istniały już dokumenty zdolne do intabulacji lub prenotacji, a temsamem należy dozwolić wpisu w stopniu adnotacji tylko wtedy, gdy dokument zezwalający na intabulację lub prenotację nosi datę późniejszą niż data adnotacji. Na poparcie tego poglądu przytacza się cytowane powyżej zwroty ustawy, przyczem zwrócono uwagę na to, że skoro na podstawie już zeznanych aktów jest możliwą intabulacja lub prenotacja prawa zastawu, adnotacja stopnia hipotecznego jest zbyteczną i nieuzasadnioną.

Przeciwnicy tego poglądu argumentują, że „ustanowienie prawa zastawu“ (Einräumung des Pfandrechtes) następuje przez wpis prawa zastawu w księdze gruntowej, co przecież w każdym razie następuje po uskutecznionej adnotacji. Argument ten ostatni zwalczają zwolennicy pierwszego poglądu tem, że nie należy mieszać pojęcia „Pfandrechtseinräumung“ z pojęciem „Eintragung“, skoro ustawa te pojęcia w danym przedmiocie rozróżnia (53. 1.).

Te odmienne poglądy powodują niejednolitą judykaturę. Wystarczy wskazać, że n. p. w sądzie wiedeńskim, który do niedawna stał stale na stanowisku, że dokumenty z zezwoleniem na wpis muszą być wcześniejsze niż adnotacja stopnia, obecnie jest niestała praktyka: jeden referent dozwala, drugi odmawia wpisów. Sąd krajowy wyższy (apelacyjny) w Wiedniu uznaje dopuszczalność wpisów także na podstawie dokumentów późniejszych niż adnotacja, przyczem wychodzi z założenia, że wprawdzie odmowna praktyka odpowiada brzmieniu ustawy, ale nie odpowiada celowi ustawy. Sąd okręgowy w Krakowie przestrzega zasady, że dokument musi być późniejszy niż adnotacja.

Uważam stanowisko, że zezwolenie na intabulację (nie koniecznie akt jako tytuł) winno być późniejsze niż adnotacja, za trafniejsze. Nietylko dlatego, że prawo hipoteczne

winno być interpretowane ściśle według brzmienia, a więc według osnowy zwrotów użytych w § 53 ustęp 1 wyż powołanych, lecz i dlatego, że nie zachodzą ważne względy gospodarczej natury, któreby przemawiały za przeciwną interpretacją. O ile bowiem idzie o postulat ułatwienia pod względem prawnym zaspokojenia potrzeb kredytu, jako dźwigni w należytym obrocie dóbr — to sądzę, że instytucja adnotacji z § 53 ustęp 1 czyni zadość względom zabezpieczenia możliwości kredytu. Wpis prawa zastawu na podstawie późniejszego dokumentu odnośnie do wcześniej dokonanej adnotacji jest logicznem dopełnieniem czynności adnotacji, z którą razem stanowi zamkniętą i skończoną całość. Kto zamierza w przyszłości długiem obciążyć nieruchomość, zabezpiecza sobie przez adnotację stopień; gdy obciążenie staje się aktualnem, może z adnotacji skorzystać. Niema gospodarczo uzasadnionego powodu do przyjęcia, że należy zabezpieczyć adnotacją wpis, który mógł być bez adnotacji wykonany, skoro istniał dokument zdolny do intabulacji przed uzyskaniem adnotacji. Adnotacja z § 53 L. 1 jest odpowiednim instrumentem dla zabezpieczenia uzyskać się mającego w przyszłości kredytu. Jeśli kredyt jest w zasadzie udzielonym, a tylko zachodzi przeszkoda w zeznaniu samego dokumentu (z powodu nieustalenia szczegółowych warunków i t. p.) lub gdy są tylko widoki udzielić się mającego kredytu: adnotacja spełnia swe zadanie.

Opozycja przeciw poglądowi tu wyrażonemu ma w rzeczywistości źródło, nie w teoretycznych dystynkcjach co do sposobu interpretacji — jak raczej w mniemaniu, że pogląd przeciwny sprzyja bardzo potrzebom obrotu i kredytu.

Wiadomo, że dla oszczędzenia należytości skarbowej od intabulacji, a do niedawna także (aż do wprowadzenia nowej ustawy o należytościach stemplowych) od przyszłej ekstabulacji i nawet w tych wypadkach, gdy warunki kredytu są już w zupełności ustalone, gdzie więc nie zachodzi potrzeba zastrzeżenia stopnia pierwszeństwa dla przyszłego kredytu — korzysta się z instytucji adnotacji w ten sposób, że po uskutecznieniu adnota-

cji wręcza się uchwałę zarządzającą adnotacji wraz z dokumentem dłużnym (skryptem dłużnym) wierzycielowi, który w porozumieniu z dłużnikiem obowiązuje się wnieść podanie o intabulację dopiero w ostatecznym terminie, t. j. przed samym upływem roku od dnia adnotacji (§ 55). O ile zapłata długu przed upływem roku następuje, odpada oczywiście potrzeba intabulacji długu i w ten sposób oszczędza się należytość intabulacyjną, a do niedawna także koszta i należytości skarbowe, ewentualnie ekstabulacji; dopiero w braku zapłaty długu, podaje się o intabulację w stopniu hipotecznym adnotacji, co oczywiście pociąga za sobą należytości skarbowe, do niedawna intabulacji i ekstabulacji, obecnie, bo od 1 stycznia b. r., tylko intabulacji. Ale i co do terminu rocznego, znaleziono wyjście. Tam, gdzie stan hipoteczny po uskutecznionej adnotacji do roku się nie zmienił, a zapłata długu do roku nie nastąpiła, zarządza się nową adnotację, znowu przez rok ważną. Otóż w tych ostatnich wypadkach kwestja, czy dokument może być wcześniejszej daty, niż adnotacja, staje się najbardziej aktualną. Wszak przy nowej adnotacji nawet dokument zeznany po pierwszej adnotacji będzie wcześniejszym dokumentem ze względu na tę drugą adnotację.

Nie może ulegać wątpliwości, że instytucja adnotacji stopnia hipotecznego z § 53 L. 1 nie była pomyślaną przez jej twórców jako sposób oszczędzenia należytości skarbowych. Dlatego też konsekwentnie jestem zdania, że w razie zarządzenia nowej adnotacji, w miejsce dawnej, po upływie roku wygasłej, należy na nowo zeznać dokument dłużny, aby uczynić zadość wymogowi, że dokument musi być daty późniejszej niż adnotacja. Podnieść też przytem należy, że nowa polska ustawa o należytościach stemplowych ułatwia ten sposób załatwienia rzeczy, gdyż oblig (skrypt dłużny), stwierdzający zaciągnięcie nowej pożyczki na umorzenie poprzedniej wierzytelności tego samego wierzyciela (konwersja) jest wolny od opłaty, jeśli poprzednia wierzytelność była stwierdzona pismem, od którego należną opłatę uiszczono i jeżeli kwota nowej pożyczki nie przewyższa kwoty wierzytelności poprzedniej, według stanu z dnia za-

ciągnięcia nowej pożyczki (art. 121 ustawy o opłatach stemplowych z dnia 1/VII 1926).

Zresztą, gdyby się nawet powyższego poglądu w tej kwestji nie podzielało, ostrożność i względy praktyczne przemawiają za stosowaniem wyrażonej tu opinji.

II.

Druga kwestja, która może nasuwać wątpliwości, to pytanie, czy można adnotacją stopnia hipotecznego z § 53 L. 1 zastrzec sobie wpis prawa zastawu dla kaucyjnej sumy hipotecznej.

Przeciwnicy tego poglądu powołują się na to, że ustawa mówi o „długu, którego wysokość podać należy", a zatem ma na myśli dług co do wysokości określony i ustalony. Skoro zaś suma kaucyjna, z natury swej jest maksymalna, a więc nieokreślona ściśle jedną ustaloną cyfrą, przeto nie może być wpis prawa zastawu dla sumy kaucyjnej wykonanym na podstawie adnotacji, która zapowiadała wpis prawa zastawu dla długu o określonej wysokości. Ponadto suma kaucyjna nietylko nie wyraża wysokości długu, ale nawet nie uzasadnia pewności, czy wogóle dług zaistnieje.

Drugi pogląd ogranicza się najczęściej do stwierdzenia, że ustawa w § 53 L. 1 nie czyni rozróżnienia między wpisem prawa zastawu dla już istniejącej wierzytelności a wpisem dla kaucji hipotecznej (Orz. Sądu Najw. z 3/VII 1926, Lcz. III. R. 491/26, zmieniające decyzję Sądu apelacyjnego w Krakowie z dnia 26/III 1926 Lcz. R. V. 89/26 I. Inst. Tarnów, L. hip. 159/26).

Nie zamierzam kruszyć kopji za jednym lub drugim poglądem, natomiast chcę tylko ze względów praktycznych wskazać na niebezpieczeństwo grożące przy posługiwaniu się dokumentem kaucyjnym odnośnie do uskutecznionej adnotacji z § 53 L..1 przy tak chwiejnej praktyce sądowej. Nietylko, że zachodzi uzasadnione niebezpieczeństwo, że Sąd w czasie, gdy w międzyczasie stan hipoteczny będzie już może zmieniony, odmówi wpisu kaucji hipotecznej z motywów wyż wyłuszczonych, ale nawet w razie dozwolenia wpisu prawa zastawu z pierwszeństwem adnotacji,

jeszcze zachodzi możliwość nieuznania tego wpisu przez następnych wierzycieli.

Aby wszelkim w tej mierze przyszłym ewentualnościom zapobiec, podałem w dwóch wypadkach o „adnotację zamiaru obciążenia nieruchomości sumą kaucyjną X.“ W jednym wypadku (Sąd powiatowy w Podgórzu) adnotacji takiej dozwolono; do prośby o wpis prawa zastawu nie przyszło, gdyż adnotacja ta przed upływem roku (z powodu zapłaty długu) została wykreśloną. W drugim wypadku (Sąd okręgowy w Krakowie) na adnotację w zawnioskowanem brzmieniu nie dozwolono, natomiast, nie odmawiając wyraźnie temu wnioskowi, zezwolono na adnotację zamiaru zaciągnięcia „długu w wysokości X.“, pomimo, że zawnioskowano wyraźnie adnotację zamiaru obciążenia „sumą kaucyjną w wysokości X“.

W wniesionym przeciw tej uchwale rekursie, wywiedziono, że należało dozwolić adnotacji w brzmieniu zawnioskowanem, ponieważ prawo zastawu dla sumy kaucyjnej mieści się w pojęciu prawa zastawu dla długu i że dlatego zawnioskowano adnotację dla prawa zastawu dla sumy kaucyjnej, bo zamierza się w zachować się mającym stopniu hipotecznym zaintabulować nie ściśle określony dług, lecz „prawo zastawu dla sumy kaucyjnej“, bo takim aktem dany wierzyciel się zadawalnia, a nadto chciano przez adnotację w zawnioskowanem brzmieniu z jednej strony zabezpieczyć sobie z góry pewność, że wpis prawa zastawu dla kaucji będzie w przyszłości dozwolony, a nadto zgóry ubezwładnić zarzuty późniejszych wierzycieli hipotecznych co do dopuszczalności takiego wpisu z pierwszeństwem adnotacji, skoro byli ostrzeżeni adnotacją, że nastąpić może wpis prawa zastawu dla kaucji, że wreszcie wobec adnotacji odnoszącej się do „długu“ nie jest pewnem, czy w przyszłości zostanie dozwolonym wpis dla sumy kaucyjnej, zachodzić więc będzie w tym względzie niepewność.

Sąd Apelacyjny w Krakowie (R. II. 164/26) rekursu nie uwzględnił, wychodząc z założenia, że ustawa zna tylko adnotację dla „długu“, a temsamem wymaga ścisłego oznaczenia długu, przyczem tenże Sąd, reagując na wywody

rekursu, zauważył, że „kwestja, czy w stopniu dozwolonej adnotacji może być zaintabulowane prawo zastawu dla sumy kaucyjnej X., które w przyszłości zamierza się ustanowić, obecnie przesądzoną być nie może.“

Motywy ostatniej decyzji wskazują, jak niepewną jest rzeczą opieranie dokumentu kaucyjnego na adnotacji z § 53 L. 1 i dlatego względy praktyczne przemawiają przeciw stosowaniu instytucji adnotacji wyż wzmiankowanej odnośnie do dokumentów kaucyjnych.

* * *

Dla przyszłych kodyfikatorów polskiego prawa hipotecznego nasuwa się konkluzja: w poruszonej tu kwestji ustawa winna być jasną i niedwuznaczną.

WYPADEK PRAKTYCZNY DOTYCZĄCY KWESTJI W JAKI SPOSÓB MAJĄ BYĆ PODPISYWANE PODANIA SPÓŁEK Z OGRAN. ODPOW. O WPISY W REJESTRZE HANDLOWYM.

Poniżej przedstawiam dla celów praktyki przypadek, w którym wedle orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Krakowie jako rekursowego zgłoszenia Spółek z ogran. odpow., dotyczące wpisów w rejestrze tychże Spółek, mają być podpisywane przez zawiadowców Spółek osobiście, nie zaś firmowo, jak to w praktyce niejednokrotnie błędnie się utarło.

Orzeczenie Sądu Apelacyjnego jest ciekawem i z tego względu, że rozwiewa wątpliwości, niejednokrotnie w praktyce się nastręczające, który, względnie którzy zawiadowcy Spółki mają dokonać zgłoszenia do Sądu handlowego w przypadku, gdy nastąpiły zmiany w składzie osób zawiadowstwa Spółki.

Ustawa o Spółkach z ogr. odpow. z roku 1906, Nr 58 austr. Dz. p. p. w tym względzie nie zawiera żadnego przepisu, któryby rzecz tę wyraźnie rozstrzygał.

Klientka moja, Spółka z ogr. odpow. pod firmą »X«, której spólnikami byli tylko dwaj spólnicy A. i B., ustanowieni zarazem w kontrakcie Spółki zawiadowcami o kollektywnem prawie zastępstwa, postanowiła na Walnem Zgromadzeniu zmienić odnośne artykuły kontraktu Spółki w ten sposób, że nadała spółkowej firmie inne brzmienie i że zawiadowstwo Spółki ograniczyła tylko do jednej osoby.

Po temże Walnem Zgromadzeniu spólnik A., który stosownie do uchwalonych zmian kontraktu Spółki złożył zawiadowstwo, dotąd razem z B. sprawowane, ustąpił swój udział w Spółce, na marki polskie opiewający, temuż B. na własność, notarjalnym aktem cesji — wskutek czego tenże B. stał się jedynym udziałowcem Spółki i jedynym jej zawiadowcą.

W wykonaniu ustawowego obowiązku wniósł B., jako zawiadowca Spółki »X« podanie do Sądu Okręgowego jako handlowego w Krakowie, ze zgłoszeniem zaszłych zmian w Spółce oraz prośbą o zarządzenie wpisania do rejestru handlowego przy firmie »X«, Spólka z ogr. odpow., że:

a) zmienionym został art. II, VII, IX, X i XII kontraktu Spółki;

b) że zawiadowcą Spółki ustanowionym został B. przy równoczesnem wykreśleniu zawiadowcy A.;

c) że firma Spółki zmienioną została na »Z«, Spółka z ogr. odpow. w Krakowie;

d) że p. A. ustąpił swój udział w Spółce p. B. na własność w myśl otrzymanego na to zezwolenia Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia z daty Kraków, dnia . . . LR: . . . .

Sąd Okręgowy jako handlowy wydał następującą uchwałę:

»W sprawie firmy »X« Spółka z ograniczoną odpowiedz. zwraca się podanie tejże firmy z dnia 15/XII 1926 Firm: $\frac{1770/26}{C.\ V.\ 288}$ gdyż podanie nie jest podpisane firmowo, t. j. nie umieszczono brzmienia firmy i podpisu drugiego zawiadowcy, a nadto Sąd nie może zarejestrować zmian spowodowanych cesją udziału oznaczonego w markach polskich bez równoczesnego zgłoszenia przewalutowania kapitału zakładowego, gdyż Spółka winna była po myśli §§ 1 i 2 rozp. Prez. Rzpltej z dnia 25/VI 1924, poz. 542 Dz. u. najpóźniej na dzień 1 stycznia 1925 sporządzić inwentarz i bilans otwarcia w złotych.

»Podanie uzupełnione przedłożyć należy do 4 tygodni pod rygorem § 12 u. w. do k. h.«

Od uchwały tej wniosła Spółka do Sądu Apelacyjnego jako rekursowego w Krakowie następujący rekurs:

»Uchwałą z dnia . . . . zwrócił Sąd Okręgowy jako handlowy w Krakowie podanie podpisanego zawiadowcy firmy »X«, Spółka z ogr. odp. w Krakowie« z żądaniem uzupełnienia takowego do 5 tygodni w sposób w powołanej uchwale wytknięty.

Ponieważ uchwała ta jest dla firmy krzywdząca i przepisami obowiązujących ustaw nieuzasadniona, podpisany zawiadowca, zastrzegając sobie już obecnie dochodzenie szkód firmy na zasadzie ustawy o postępowaniu syndykackiem z dnia 12 lipca 1872 Nr 112 austr. Dz. u. p., wnosi od tejże uchwały

R E K U R S

i uprasza, Sąd Apelacyjny raczy zaczepioną uchwałę Sądu a quo znieść i temuż Sądowi polecić merytoryczne załatwienie podania z dnia . . . w myśl żądań podaniem tem objętych.

Na uzasadnienie tego rekursu przytacza podpisany, co następuje:

1) błędnem jest zapatrywanie Sądu a quo, że podanie, obejmujące zgłoszenie Spółki z ogr. odp., ma być podpisane »firmowo«.

Ustawa o Spółkach z ogr. odpow. wprowadza bowiem szczególne przepisy, z których wypływa niedwuznacznie, że wszelkie zgłoszenia czynione być mają nie przez firmę, ale przez zawiadowców, jako takich; i tak § 9 ustawy z dnia 6/III 1906 Nr 58 Dz. p. p. wypowiada zasadę: »Wpis Spółki do rejestru handlowego nastąpić może tylko na podstawie zgłoszenia podpisanego przez wszystkich zawiadowców«, z czego wynika, że chodzi tu o podpisy nazwisk zawiadowców, nie zaś o podpis firmy Spółki. Celem tego przepisu jest ustalenie, na kim ciąży odpowiedzialność za szkodę, zrządzoną przez fałszywe zapodanie (§ 10 ustawy o Spółkach z ogr. odpow.).

Ustawa zatem w danym wypadku nie mówi o Spółce, jako takiej, t. j. o jej firmie i jej osobowości prawnej, ani o zawiadowstwie, jako takiem, ale o zawiadowcach.

Tej zasady trzymają się analogicznie i wszystkie inne przepisy ustawy o Spółkach z ogr. odpow. i tak: § 26 ust 3 i 4, § 30 ust. ost., § 51, § 55, § 59 ust. 1, § 64, § 88 ust. 1, § 98 ust. o Spółkach z ogr. odpow.; tę zasadę potwierdza również i przepis § 122 L. 1 tejżesamej ustawy, traktujący o odpowiedzialności karnej zawiadowców.

Z przepisów wyżej powołanych niezbicie wypływa, że zgłoszenia i doniesienia zawiadowców do Sądu handlowego, ustawą o Spółkach z ogr. odpow. przepisane, nie są aktami zastępstwa Spółki przez zawiadowstwo wynikłemi z przepisów oddziału II ustawy z 6/III 1906 Nr 58 Dz. p. p. Gdyby bowiem takiemi być miały, to podania Spółek do Sądu handlowego mogłyby być »firmowo« podpisywane także i przez prokurzystów.

Sąd a quo, wbrew wyraźnym wyżej cytowanym przepisom ustawy, wbrew ustalonej w tym względzie dotychczasowej praktyce i teorji w zaczepionej uchwale na innem staje stanowisku, stosując do swych decyzyj w tej materji odmienne postanowienia ustawy handlowej (dla Spółek akcyjnych).

Błędnem jest również zapatrywanie Sądu a quo, że podanie, które zwrócono, ma być podpisane także przez drugiego zawiadowcę, skoro uchwałą Walnego Zgromadzenia spólników z dnia . . . zmieniono kontrakt Spółki w tym kierunku, że zawiadowstwo Spółki sprawować będzie jeden zawiadowca i tymże zawiadowcą wybrano podpisanego.

Dotychczasowy drugi zawiadowca p. A. odstąpił cały swój udział w Spółce i temsamem wyszedłszy ze Spółki w myśl jej kontraktu stracił mandat i nikt nie jest dziś w możności zmuszenia go do podpisywania jakichkolwiek podań, lub innych oświadczeń w interesach Spółki, z którą nie ma dziś nic wspólnego, ustawa zaś o Spółkach z ogr. odpow. nigdzie nie wypowiada się za tem, że zgłoszenia zmian w stosunkach prawnych Spółki przez ostatnio zarejestrowanych zawiadowców mają być podpisywane.

Aczkolwiek Rozp. Prez. Rzpltej z dnia 25 czerwca 1924 poz. 542 Dz. u. nakłada również i na Spółki z ogr. odpow. obowiązek przewalutowania kapitału zakładowego, to jednak nie wprowadza nigdzie rygoru, że niewykonanie tego obowiązku czyni wszelkie cesje udziałów, opiewających na dawne waluty nieważnemi, a tem mniej nie upoważnia Sądów do odmowy przyjęcia takich cesyj do wiadomości. Jedynym rygorem, jaki powołane rozporządzenie wprowa-

dza, jest przymusowa likwidacja takich Spółek na wniosek Ministerstwa Skarbu i Min. Przemysłu i Handlu.

Bez żadnego tedy prawnego uzasadnienia przychylne załatwienie podania podpisanego czyni Sąd a quo zależnem od sporządzenia przez Spółkę bilansu otwarcia w złotych, odmawiając »zarejestrowania zmian, spowodowanych cesją udziału oznaczonego w markach polskich«, o które nawet nie proszono, skoro zmiany takie w myśl ustawy nie są przedmiotem wpisu do rejestru.«

Uchwałą z dnia 11 lutego 1927 r., L. cz. R. $\frac{\text{III } 39/27}{\text{I}}$ załatwił Sąd Apelacyjny w Krakowie rekurs firmy spółkowej, jak następuje:

»Uwzględnia się rekurs i zaskarżoną uchwałę I. inst. znosi się, polecając temuż Sądowi, by z pominięciem przyczyn, dla których zwrócono zawiadowcy Spółki jego zgłoszenie z dnia . . . o wpis do rejestru handlowego zmian kontraktu Spółki, zgłoszenie to ustawowo załatwił.

U z a s a d n i e n i e:

Wywody rekursu są trafne.

Sąd I. zwrócił zgłoszenie p. B. o wpis zmian kontraktu Spółki wyżej wymienionej do rejestru handlowego, polecając:

a) umieścić w podpisie podającego brzmienie firmy Spółki;
b) zaopatrzyć podanie podpisem drugiego zawiadowcy;
c) zgłosić przewalutowanie kapitału zakładowego Spółki z marek polskich na złote.

Ad a). Pierwsze polecenie nie jest uzasadnione. Wedle § 51 ust. z 6/III 1906, Nr 58 Dz. p. p. zmiany kontraktu Spółki winny być zgłoszone do rej. handlowego przez zawiadowców Spółki, a zupełnie analogiczne postanowienie zawiera przepis § 9 tej ustawy, odnośnie do zgłoszenia pierwszego wpisu Spółki do rejestru handlowego. Ponieważ w obu tych wypadkach nakłada ustawa ten obowiązek na zawiadowców Spółki, nie zaś na Spółkę jako taką, przeto z tego wypływa wniosek, że jest to samoistny obowiązek zawiadowców, za którego spełnienie oni są odpowiedzialni,

nie zaś Spółka (§ 10/4 cyt. ust.); 1) dlatego w tym względzie zawiadowcy, czyniąc odnośne zgłoszenie, nie zastępują Spółki, więc przepis § 18 2 cyt. ust. o oświadczeniach woli zawiadowców imieniem Spółki nie ma tu zastosowania, a w konsekwencji nie ma też zastosowania dalsze postanowienie § 18/2 cyt. ust., że zawiadowcy obok swoich podpisów winni umieścić firmę Spółki.

Ad b). Podpis drugiego zawiadowcy, jakiego domagał się Sąd I. w zaskarżonej uchwale był zbyteczny. Albowiem w czasie, gdy zgłoszenie odnośne nastąpiło, nie było już zawiadowstwa kollektywnego, gdyż, jak świadczy odpis protokółu Walnego Zebrania Spółki, zawiadowstwo kollektywne zmieniono na zawiadowstwo pojedyncze, ustanawiając zawiadowcą p. B. Dlatego jego podpis na odnośnem podaniu uważać należy za wystarczający w myśl § 18/2 cyt. ust. Przemawia za tem i logika rzeczy, bo zmiana osób lub ograniczenie ilości zawiadowców następuje często wskutek śmierci lub trwałej nieobecności jednego z nich, uzyskanie więc podpisu zmarłego, czy ustępującego zawiadowcy, byłoby niemożliwem, względnie bardzo utrudnionem. Także cytowana ustawa daje pewną wskazówkę, iż obowiązanemi do zgłoszenia są osoby, które w czasie zgłoszenia pełnią role zawiadowców, skoro także pierwszy wpis Spółki do rejestru handlowego mają uskutecznić nowo wybrani zawiadowcy, a nie członkowie komitetu, organizującego Spółkę (§ 9 cyt. ust.). Obojętne jest, że ograniczenie zawiadowstwa do jednej osoby w danym wypadku nie byłoby jeszcze wpisane do rejestru handl. w chwili odnośnego zgłoszenia zawiadowcy p. B. Albowiem wpis ten jest koniecznym dla zaznaczenia na wewnątrz wobec trzecich osób, wchodzących ze Spółką w stosunki, że wpisani do rejestru zawiadowcy są osobami uprawnionemi do zawierania interesów imieniem Spółki, natomiast wpis ten dla Sądu był zbyteczny, skoro Sąd z odpisu protokółu Walnego Zebrania Spółki dowiedział się, że nastąpiło ograniczenie zawiadowstwa ilościowo i że p. B. jest uprawnionym zawiadowcą. Zresztą także wspomniany przepis § 9 cyt. ust. o pierwszem zgłoszeniu Spółki do rejestru przez zawiadowcę nie wy-

maga, by przed tem zgłoszeniem zawiadowcy byli wpisani do tegoż rejestru, więc niema racji przywiązywać surowszej miary do zgłoszenia z § 51 cytowanej ustawy.

Ad c). Nie jest również uzasadnione polecenie Sądu dokonania przewalutowania kapitału zakładowego Spółki z marek polskich na złote.

Albowiem, jakkolwiek rozporządzenie z 25 czerwca 1924 r., poz. 542 Dz. p. p. nakłada tego rodzaju obowiązek na Spółki z ogr. odpow., to jedynym rygorem, prowadzonym przez to rozporządzenie na wypadek niewypełnienia tego obowiązku jest przymusowa likwidacja odnośnych Spółek na wniosek Min. Skarbu i Min. Przemysłu i Handlu, natomiast rozporządzenie to nie nakłada na Sąd obowiązku ani prawa zmuszania Spółki do takiego przewalutowania chociażby w ten pośredni sposób, jak to uczyniono ze strony Sądu w danym wypadku, a z przepisów o nadzorze sądowym nad Spółkami z ogr. odpow. również nie wynika zasadność takiego polecenia, zwłaszcza wobec treści wspomnianego rozp., które byłoby niewątpliwie wspomniało o odnośnem prawie czy obowiązku Sądu.

Z tych przyczyn należało w uwzględnieniu rekursu zaskarżoną uchwałę znieść.«

Dr. St. St.

O PRAKTYCZNEM ZASTOSOWANIU PRZEPISÓW USTAWOWYCH O WYKONANIU REFORMY ROLNEJ.

Reforma rolna — jej cel, sposób przeprowadzenia przepisów ustawowych w praktyce znalazła swoich komentatorów w szeregu uczonych. Zadaniem niniejszych uwag będzie jedynie zebranie i systematyczne ułożenie najważniejszych przepisów ustawowych, których znajomość dla prawnika praktycznego jest nieodzowną przy przeprowadzaniu parcelacji i układaniu kontraktów.

Dla więcej przejrzystego przedstawienia odnośnych przepisów ustawowych dzielę poniższe uwagi na następujące działy:

A) Obrót ziemią z poddziałami:
- I. Obrót realnościami t. zw. rustykalnemi.
- II. Przenoszenie prawa własności majątków tabularnych w całości.
- III. Specjalne przepisy ad I. i II.

B) Parcelacja przez właściciela.

C) Przepisy stemplowe.

D) Przymusowy wykup.

A) Obrót ziemią.

I. Obrót realnościami t. zw. rustykalnemi.

Do obrotu realnościami t. zw. rustykalnemi, znajdującemi się na terenie działania byłych ustaw austrjackich, odnosi się rozporządzenie cesarskie z dnia 9 sierpnia 1915 r. Dz. ust. austr. Nr 234 o pozbywaniu gruntów rolnych i leśnych oraz rozporządzenie Min. Spr. z dnia 17/VII 1916 r. Dz. ust. austr. Nr 227, które wylicza te miejscowości, do których cytowane rozp. z 9/VIII 1915 r. nie ma zastosowania.

Miejscowościami temi w obrębie sądu apelacyjnego krakowskiego są: Kraków, Biała, Bochnia, Chrzanów, Gorlice, Jasło, Krosno, Łańcut, Nowy Sącz, Oświęcim, Przeworsk, Rzeszów, Tarnów, Wadowice, a w obrębie sądu apelacyjnego lwowskiego są: Lwów, Borysław, Brody, Brzeżany, Buczacz, Czortków, Dobromil, Drohobycz, Gródek Jagielloński, Jarosław, Kołomyja, Przemyśl, Rawa Ruska, Sambor, Sanok, Stanisławów, Stryj, Tarnopol, Tustanowice, Zaleszczyki, Złoczów i Żółkiew.

We wszystkich wyżej wymienionych miejscowościach jest zatem pozbywanie gruntów rolnych dozwolone bez przyzwolenia odnośnych powiatowych urzędów ziemskich.

Cytowane wyżej ces. rozp. z 9/VIII 1915 r. mimo wejścia w życie ustawy o wykonaniu reformy rolnej z dnia 28/XII 1925 r. Dz. U. R. P. Nr 1 poz. 1 z r. 1926 nadal obowiązuje.

Chociaż sprawy zezwalania na przenoszenie prawa własności realności t. zw. rustykalnych należą w zasadzie do kompetencji odnośnych powiatowych urzędów ziemskich, to jednak są grunta rustykalne, które podlegają kompetencji właściwych okręgowych urzędów ziemskich. Grunta te są wyliczone w ustępach b) i c) § 52 rozp. wykonawczego z dnia 12 marca 1924 r. Dz. U. R. P. Nr. poz. 281 w sprawie wykonania ustawy z dnia 11/VIII 1923 o zakresie działania ministra reform rolnych i organizacji urzędów i komisyj ziemskich.

Cytowany wyżej § 52 brzmi:

> Zgodnie z § 2 i p. 2 § 5 (cyt. Ces. rozp.) nie podlegają właściwości powiatowych urzędów ziemskich, lecz należą do kompetencji właściwych okręgowych urzędów ziemskich, jako I instancji, sprawy przeniesienia prawa własności:
>
> a) gruntów, wpisanych do ksiąg gruntownych dla większych posiadłości przy sądach okręgowych (dominikalnych);
>
> b) gruntów, które jakkolwiek są wpisane do ksiąg gruntownych dla mniejszych posiadłości, lecz należą do właścicieli większych posiadłości, lub

z tychże posiadłości przez wyłączenie przeniesione zostały na ich imię do ksiąg gruntowych przy sądach powiatowych (rustykalnych) i

c) działek (gospodarstw), powstałych z parcelacji posiadłości ziemskich, do których zastosowano ograniczenia (o niepodzielności) w myśl art. 33 ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. Nr 70, poz. 462).

II. Przenoszenie prawa własności majątków tabularnych w całości.

Sprawę powyższą reguluje rozp. tymczasowe Rady ministrów z dnia 1 września 1919 r. Dz. U. R. P. Nr 73 poz. 428 i przepisy wykonawcze z dnia 12/IX 1919 r. (Monitor Polski Nr 206), a w szczególności art. 3 rozp. tymcz. R. M. z dnia 1/IX 1919 r. i przepis wykonawczy ad art. 3 tudzież przepisy ustawy o wykonaniu reformy rolnej z dnia 28/XII 1925 r. Dz. U. R. P. Nr 1 poz. 1 z r. 1926.

Na zasadzie powyższych przepisów można uzyskać zezwolenie okręgowego urzędu ziemskiego na przeniesienie prawa własności majątku tabularnego, gdy zachodzą następujące warunki:

1) gdy sprzedający ma tylko ten jeden majątek na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, który sprzedaje (w skład tego majątku wchodzić mogą dobra tabularne i szereg realności rustykalnych);
2) gdy sprzedający sprzedaje ten majątek w całości;
3) gdy sprzedający przedłoży pisemną deklarację, że prócz sprzedanego majątku nie posiada innych majątków na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej;
4) gdy nabywca wykaże, a) że jest obywatelem polskim, b) że posiada naukowe wykształcenie rolnicze lub dotychczas zawodowo pracował w rolnictwie;
5) gdy nabywca przedłoży pisemną deklarację, w której zobowiąże się do osobistego prowadzenia gospodarstwa w nabytym majątku.

Do podania odnośnego, wnoszonego do okręgowego urzędu ziemskiego przez właściwy powiatowy urząd ziemski

winien petent dołączyć prócz załączników wyżej pod 3—5 wymienionych, w 2 egzemplarzach istotne warunki kontraktu (projekt kontraktu) arkusz względnie arkusze posiadłości gruntowej i wyciąg względnie wyciągi hipoteczne.

Wnoszenie podania do okręgowego urzędu ziemskiego przez właściwy powiatowy urząd ziemski — jest wskazane w celu przyspieszenia sprawy definitywnego załatwienia podania. Komisarz ziemski, otrzymawszy podanie, zbada je — tak co do strony formalnej, jak i samego meritum sprawy i prześle wraz z opinją okręgowemu urzędowi ziemskiemu.

III. Specjalne przepisy ad I. i II.

Wyżej w podziałach I i II naprowadzone przepisy ustawowe, mające na celu regulowanie obrotu ziemią, są przepisami ogólnemi. Dla specjalnych jednakże celów, a mianowicie dla celów przyspieszenia i poparcia rozbudowy miast zostało wydane rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia 1927 r. o rozbudowie miast (Dz. U. R. P. Nr 42 poz. 372).

Cytowane powyżej rozporządzenie wprowadza dla celów rozbudowy miast pewne ułatwienia w obrocie ziemią i dla przyspieszenia sprawy przonoszenia własności nieruchomości ziemskich zwalnia strony od wyczekiwania na decyzje urzędów ziemskich, a czyni to w art. 30 cyt. rozp.

Art. 30 cytowanego rozporządzenia brzmi:

> Do nieruchomości ziemskich, położonych w granicach administracyjnych miast, rozporządzenie tymczasowe Rady Ministrów z dnia 1 września 1919 r. normujące przenoszenie własności nieruchomości ziemskich (Dz. U. R. P. Nr 73, poz. 428), jak również austrjackie rozporządzenie cesarskie z dnia 9 sierpnia 1915 r. (Dz. U. P. Nr 234), rozporządzenie Niemieckiej Rady Związkowej z dnia 15 marca 1918 r. (Dz. U. Rz. str. 327) oraz rozporządzenie Komisarjatu Naczelnej Rady Ludowej z dnia 25 czerwca 1919 r. (Tygodnik Urzędowy Nr 27, poz. 83) — nie mają zastosowania.

Podział nieruchomości, położonych w granicach administracyjnych miasta, nastąpić może tylko na podstawie planu podziału, zatwierdzonego przez magistrat. Przed uzyskaniem tego zatwierdzenia nie mogą być dokonywane wpisy hipoteczne podziału nieruchomości, a umowy w sprawie odstąpienia części nieruchomości nie mają mocy prawnej.

Podział nieruchomości, położonych w sferze interesów mieszkaniowych miasta, o ile sfera ta została określona, wymaga zatwierdzenia podziału przez właściwe władze, wymienione w ustawie z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykon. reformy rolnej (Dz. U. R. P. z r. 1926. Nr 1. poz. 1) po zasiągnięciu opinji magistratu odnośnego miasta.

B) Parcelacja.

Parcelacja nieruchomości ziemskich według obowiązującego obecnie ustawodawstwa agrarnego może być bądź parcelacją dobrowolną, przeprowadzaną przez właściciela lub instytucje upoważnione, bądź parcelacją przymusową, przeprowadzaną przez urzędy ziemskie i Państwowy Bank Rolny.

Parcelacja nieruchomości ziemskich przez właściciela.

1) Kroki przedwstępne.

Właściciel nieruchomości ziemskich, chcący przeprowadzić parcelację bądźto w całości, bądź tylko w części, winien wnieść podanie do właściwego okręgowego urzędu ziemskiego przez właściwy powiatowy urząd ziemski (art. 65 ust. o wykonaniu reformy rolnej z 28/XII 1925 r. Dz. U. Nr 1. poz. 1 z r. 1926 r. nazwanej dalej w skróceniu „ustawa o wykonaniu reformy rolnej“ i §§ 103 i 104 rozp. wykonawczego z dnia 7/XII 1926 r. Dz. U. Nr. 8, poz. 66 nazwanego dalej w skróceniu „rozp. wykonawczem“).

Podanie to winno być wniesione w dwóch egzemplarzach do powiatowego urzędu ziemskiego wraz z niezbędnemi załącznikami (§ 104 rozp. wykon.) Załączniki te ma wyszczególnić dopiero w opracowaniu przez Ministerstwo reform rolnych).

Do czasu wydania takiej instrukcji parcelacyjnej stosować należy przepisy rozporządzenia prezesa głównego urzędu ziemskiego z dnia 27/IV 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 264) wydane w porozumieniu z ministrem sprawiedliwości w przedmiocie postępowania przy parcelacji posiadłości ziemskich, prowadzonej przez osoby prywatne.

Przepisy powyższego rozporządzenia nakładają na właścicieli posiadłości ziemskich, zamierzających osobiście przedsięwziąć parcelacyjny podział swych gruntów, obowiązek wniesienia przez odnośny powiatowy urząd ziemski do właściwego okręgowego urzędu ziemskiego podania o udzielenie zezwolenia (t. zw. tymczasowego zaświadczenia) na przedsięwzięcie czynności wstępnych, jako to: pomiarów gruntu dla celów parcelacji, ogłaszania i przyjmowania zgłoszeń nabywców na działki i zawierania z nabywcami umów przedwstępnych.

Podanie to musi zawierać następujące dane (vide § 3 cyt. roz.):

a) nazwę posiadłości ziemskiej i oznaczenie hipoteczne;

b) ogólny obszar posiadłości ziemskiej w hektarach z wyszczególnieniem obszaru poszczególnych użytków (n. p. role, łąki, lasy, pastwiska i t. p.);

c) obszar gruntów, przeznaczonych do rozparcelowania (również w hektarach);

d) przeciętną cenę sprzedażną 1 hektara każdego poszczególnego użytku, względnie cenę w granicach ceny minimalnej i maksymalnej (n. p. od 500 zł do 1.500 zł.);

e) przypuszczalny obszar działek, przypadających na poszczególnego nabywcę i przypuszczalną liczbę nabywców;

f) oznaczenie parcelacji (sąsiedzka czy osadnicza) oraz kategorji nabywców (inwalidzi, służba folwarczna, małorolni, bezrolni).

Na skutek wniesionego podania — mającego wszystkie wymagane załączniki — udziela okręgowy urząd ziemski zezwolenia na przeprowadzenie parcelacji i z reguły w ciągu miesiąca od dnia złożenia podania. (Art. 64 ustawy o wykonaniu reformy rolnej).

Zezwolenie powyższe może zawierać zastrzeżenia co do sposobu i zasad prowadzenia parcelacji oraz zlikwidowania obciążeń parcelowanych gruntów, a zwłaszcza co do uwzględnienia stałej służby folwarcznej, względnie dzierżawców, zaspokojenia uprawnień pracowników folwarcznych i gracjalistów (art. 44 i 45), uwzględnienia potrzeb ludności małorolnej w sąsiednich wsiach niescalonych, uwzględnienia potrzeb gminnych, szkolnych, zdrowotnych, kościelnych i innych celów publicznych i społecznych, wreszcie terminu zakończenia parcelacji. (Art. 65 ustawy o wykonaniu reformy rolnej).

Po uzyskaniu zezwolenia obowiązany jest parcelujący doręczyć wójtowi powiadomienie o zamiarze parcelacji, celem ogłoszenia mieszkańcom majątku parcelowanego oraz wsi, sąsiadujących z parcelowaną nieruchomością, tudzież zainteresowanej w parcelacji służbie folwarcznej i drobnym dzierżawcom, podając w powiadomieniu o parcelacji conajmniej 4-tygodniowy termin, do jakiego będą przyjmowane zgłoszenia na kupno ziemi. (§ 105 rozporządzenia wykonawczego).

1) Przeprowadzenie parcelacji.

Dopiero po uzyskaniu z właściwego okręgowego urzędu ziemskiego zezwolenia na przeprowadzenie parcelacji można przystąpić do czynności parcelacyjnych.

Przy parcelowaniu winno się uwzględniać przepisy ustawy o wykonaniu reformy rolnej (art. 1, 43, 45, 50, 51, 52, 53, 63, 65, 66, 67, 71 cyt. ustawy).

Myślą przewodnią parcelującego winno być tworzenie silnych, żywotnych i samodzielnych gospodarstw.

Projektowane działki winny odpowiadać wielkością przepisom ustawowym, stanowić — o ile możności — jeden kompleks i stykać się z gruntem adjacenta.

Tworzenia długich i wąskich pasków gruntu należy, o ile możności, unikać, nawet mimo nacisku ze strony kupujących. Pozbywanie znów na własność dotychczasowych dzierżawców parcel w różnych miejscach położonych jest sprzeczne z zasadami t. zw. zdrowej parcelacji, przyczem

utrudnia przyszłą komasację. Przy parcelacji należy pamiętać również o tworzeniu koniecznej sieci dróg. Przy parcelacji sąsiedzkiej, t. j. między nabywców, mających grunta w sąsiedztwie objektu parcelowanego (adjacentów), jakoteż przy parcelacji osadniczej, t. j. przy obdzielaniu ziemią bezrolnych, należy ustawicznie mieć przed oczyma cel gospodarczy parcelacji.

Ustawa o wykonaniu reformy rolnej oznacza wyraźnie cel parcelacji.

Celem tym jest:

a) tworzenie nowych, samodzielnych gospodarstw rolnych;

b) powiększanie istniejących karłowatych gospodarstw do rozmiaru samodzielnych jednostek gospodarczych;

c) tworzenie gospodarstw drobnych dla produkcji ogrodniczo-warzywniczej;

d) tworzenie kolonij i ogródków robotniczych, urzędniczych, i t. p. w pobliżu miast i ośrodków przemysłowych;

e) zabezpieczenie odpowiednich terenów dla szkół rolniczych i ognisk kultury rolniczej i ogrodniczej (art. 1 ustawy o wykonaniu reformy rolnej.

Obszar nowotworzonych gospodarstw, jak również obszar, do którego powiększane być mogą istniejące gospodarstwa, winien być uzależniony od miejscowych warunków gospodarczych, w takiem rozumieniu, aby tworzone i uzupełniane gospodarstwa były żywotne, samodzielne i zdolne do wydatnej wytwórczości.

1) Obszar ten dla poszczególnych jednostek gospodarczych w obu przewidzianych wyżej wypadkach nie może przekraczać 20 ha, w województwach zaś: pomorskiem, białostockiem, nowogródzkiem, poleskiem, wołyńskiem — w okręgu administracyjnym wileńskim oraz w powiatach górskich — 35 ha.

2) Obszar parceli (gospodarstwa) dla produkcji ogrodniczo-warzywniczej nie może przekraczać 5 ha.

3) Obszar parceli rzemieślniczej-wiejskiej nie może przekraczać 2 ha.

4) Obszar parceli robotniczej, urzędniczej i t. p. przy miastach i ośrodkach przemysłowych nie może przekraczać 1 ha (art. 50 ustawy o wykonaniu reformy rolnej).

Które powiaty należy uważać za powiaty górskie, sprawę tę rozstrzyga rozporządzenie Rady ministrów z dnia 25/VIII 1926 r. Dz. U. R. P. Nr 92 poz. 532.

Rozporządzenie to zalicza do powiatów górskich na terenie:

a) województwa krakowskiego powiaty: Biała, Gorlice, Grybów, Jasło, Limanowa, Maków, Myślenice, Nowy Sącz, Nowy Targ, Wadowice, Żywiec;

b) województwa lwowskiego powiaty: Brzozów, Dobromil, Drohobycz, Krosno, Lisko, Przemyśl, Sambor, Stary Sambor i Sanok;

c) województwa stanisławowskiego powiaty: Bohorodczany, Dolina, Kałusz, Kosów, Nadwórna, Peczeniżyn, Skole i Turka.

Nabywcami parcel (gospodarstw) rolniczych lub ogrodniczo-warzywnych mogą być obywatele Państwa Polskiego, których główne zajęcie stanowi produkcja rolna lub warzywniczo-ogrodnicza, względnie, którzy w inny sposób wykażą się, że są przygotowani teoretycznie lub praktycznie do należytego prowadzenia samodzielnego gospodarstwa rolnego lub warzywniczo-ogrodniczego, oraz spółdzielnie rolnicze, których członkowie odpowiadają powyższym warunkom.

Nabywcami gruntów, wydzielonych na potrzeby gminne, szkolne, zdrowotne, kościelne i inne cele publiczne i społeczne oraz na cele przemysłowe i wogóle nierolnicze, mogą być osoby fizyczne i prawne.

Od nabycia gruntów z parcelacji wykluczeni będą: karani za przestępstwo przeciwko Państwu Polskiemu, o ile orzeczono sądownie karę pozbawienia wolności nie mniejszą, niż dwa lata, oraz karani sądownie za przestępstwo dezercji z wojska polskiego.

Nabywcami gruntów, wydzielonych z dóbr t. zw. martwej ręki mogą być przeważnie wyznawcy tego samego

kościoła, do którego należą dobra parcelowane) art. 52 ustawy o wykonaniu reformy rolnej).

Z pośród kandydatów, posiadających równe kwalifikacje zawodowe i gospodarcze, w pierwszym rzędzie uwzględnieni być winni, o ile nie są właścicielami samodzielnych gospodarstw:

a) dzierżawcy i oficjaliści majątków parcelowanych;

b) zasłużeni żołnierze i inwalidzi armji polskiej oraz polskich formacyj ochotniczych;

c) rodziny (wdowy lub sieroty), pozostałe po poległych żołnierzach armji polskiej oraz polskich formacyj ochotniczych;

d) absolwenci szkół rolniczych;

e) emigranci, zmuszeni opuścić granice obcych państw ze względów politycznych (art. 53 ustawy o wykonaniu reformy rolnej).

Przy parcelacji należy trzymać się kolejności wyżej oznaczonej. Kandydatów z każdej następnej kategorji należy uwzględnić dopiero po uwzględnieniu wszystkich kandydatów, należących do poprzedniej kategorji — jeżeli: 1) są uprawnieni do nabycia ziemi i 2) we właściwym czasie zgłosili chęć nabycia ziemi (§ 90 rozporz. wykonawczego).

Jak wynika z powyższego przedstawienia — pierwszeństwo ustawowe do nabycia gruntów z parcelacji mają dzierżawcy gruntów parcelowanych.

Zasady tej należy ściśle przestrzegać. Pierwszeństwo to do nabycia gruntów przy parcelacji nieruchomości ziemskich odnosi się jednakże tylko do tych dzierżawców, którzy nie posiadają już t. zw. samodzielnych gospodarstw (t. j. gruntów własnych w obszarze do 20 ha, względnie w powiatach górskich 35 ha (art. 43 ust. 2 ustawy o wykonaniu reformy rolnej).

Dzierżawcy gruntów parcelowanych tracą jednakże zastrzeżone im ustawowe pierwszeństwo w nabyciu działek wtedy, gdy dzierżawcy ci nie zgłoszą chęci nabycia gruntów w terminie wyznaczonym przez właściciela dla zgłaszania się o nabycie gruntów. (§ 77 rozporz. wykonawczego).

Drobni dzierżawcy, którzy nie nabędą działki przy parcelacji, prowadzonej przez osoby prywatne, a których pozostawienie na dzierżawionej działce uniemożliwia prawidłową parcelację, obowiązani są na żądanie właściciela przenieść się na dostarczone im przez właściciela działki, równe pod względem wartości rolniczej działkom, dotychczas przez drobnego dzierżawcę posiadanym, na warunkach dzierżawy, podpadających pod postanowienia ustawy z dnia 31 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 75 poz. 741). (art. 43 ust. 5 ustawy o wykonaniu reformy rolnej.

Obok dzierżawców (t. zw. drobnych), należy przy parcelacji uwzględnić również pracowników folwarcznych (służbę folwarczną), a w szczególności tych, którzy wskutek przeprowadzonej parcelacji tracą zajęcie w danej nieruchomości ziemskiej.

Właściciel parcelujący swoją nieruchomość ziemską musi nietylko uwzględnić uprzywilejowanych nabywców, ale musi dbać także i to, by cena za poszczególne działki nie była spekulacyjnie wygórowana (art. 71 ustawy o wykonaniu reformy rolnej).

Co to jest cena spekulacyjnie wygórowana?

Ani ustawa, ani też rozporządzenie wykonawcze sprawy tej nie precyzują. Wskutek tego ocena „spekulacyjnie wygórowanej ceny“ zostawioną jest do swobodnego uznania okręgowego urzędu ziemskiego, względnie okręgowej komisji ziemskiej.

3) Wymogi podania o zatwierdzenie parcelacji.

Po uzyskaniu zezwolenia na przeprowadzenie parcelacji i po upływie terminu, wyznaczonego do zgłaszania się nabywców o nabycie ziemi winien parcelujący wnieść podanie w dwu egzemplarzach do okręgowego urzędu ziemskiego przez właściwy powiatowy urząd ziemski o zatwierdzenie projektu parcelacji.

Do podania tego winien dołączyć:

1) arkusz posiadłości gruntowej, względnie arkusze posiadłości gruntowych parcelowanych nieruchomości ziemskich,

2) wykaz nabywców w 2 egzemplarzach,

3) poświadczenia odnośnych zwierzchności gminnych, stwierdzające, że nabywcy są obywatelami polskimi, zawodowymi rolnikami, nie karanymi za zbrodnie przeciw Państwu Polskiemu, mieszkańcami danej gminy, bezrolnymi lub posiadającymi pewną ilość gruntów, że są dzierżawcami lub należą do służby folwarcznej, że są adjacentami i t. p.,

4) operat pomiarowy,

5) oświadczenie właściciela, że przez parcelację służba folwarczna nie traci zajęcia w majątku parcelowanym.

6) ewentualnie oświadczenie dotychczasowych dzierżawców, że zgadzają się na sprzedaż działek przez nich dzierżawionych na rzecz innych osób,

7) projekt kontraktu kupna-sprzedaży.

Ad 2) Wykaz nabywców ma zawierać następujące dane:

a) nazwę posiadłości ziemskiej, oznaczenie hipoteczne i nazwisko właściciela;

b) imiona i nazwiska nabywców, oraz ich miejsca zamieszkania;

c) oznaczenie katastralne nabywanych przez poszczególnego nabywcę parcel oraz obszar tychże parcel w hektarach;

d) cenę kupna-sprzedaży parcel, a to odnośnie do każdego nabywcy;

e) uwagi wyjaśniające niektóre szczegóły wykazu.

Okręgowy urząd ziemski winien załatwić podanie w ciągu miesiąca od dnia złożenia podania pod tym rygorem, że po upływie miesiąca od dnia złożenia, w braku odmowy uważa się projekt parcelacji za zatwierdzony (art. 64 ustawy o wykonaniu reformy rolnej i § 104 rozporz. wykonawczego).

4) Rygory prawne.

Nie przestrzeganie przez parcelującego postanowień ustawy o wykonaniu reformy rolnej pociąga za sobą skutki z art. 3 ustęp 1 punkt a), i art. 63, 66 i 67 ustawy o wykonaniu reformy rolnej.

Art. 3 ustęp 1 pkt. a) brzmi:

Nadto minister refom rolnych może na cele, wskazane w art. 1, przeprowadzić przymusowy wykup w całości bez uwzględnienia postanowień art. 4 i 5, jednakże z pozostawieniem właścicielowi obszaru o przestrzeni 35 ha:

a) jednostek gospodarczych, które przekraczały ustawowe maksimum władania, a dzielone były bez ustawowo wymaganych zezwoleń lub niezgodnie z ich treścią, jeżeli nabywcy nie odpowiadali warunkom art. 52 niniejszej ustawy, działki przekraczały rozmiar 25 ha, względnie 45 ha, stosownie do przepisu art. 27 ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. Nr 70, poz. 462).

Art. 63 brzmi:

1) W razie rozpoczęcia przez instytucję, do parcelacji upoważnioną, parcelacji bez właściwego zezwolenia, oraz w razie prowadzenia jej niezgodnie z treścią zezwolenia jak również w wypadku niewykonania parcelacji w określonym czasie lub nieprzepisania tytułu własności nabywców w terminie, wskazanym w zezwoleniu, mimo, że projekt parcelacji został zatwierdzony i wszelkie formalności w urzędach ziemskich załatwione, może minister reform rolnych, o ile nie zastosuje przymusowego wykupu w myśl p. a) art. 3 po uprzednim na 14 dni ostrzeżeniu — zarządzić wykonanie parcelacji przez urząd ziemski lub Państwowy Bank Rolny na koszt i niebezpieczeństwo instytucji upoważnionej. Zarządzenie ministra w tym wypadku z mocy ustawy ma ten skutek, że urząd ziemski, względnie Państwowy Bank Rolny, zastępuje właściciela w rozporządzeniu (aljenowaniu) obszarem, podlegającym parcelacji, a właściciel traci od tej chwili powyższe prawo. O zarządzeniu tem na wniosek urzędu ziemskiego będzie umieszczone ostrzeżenie w odpowiedniej księdze hipotecznej (gruntowej) z tym skutkiem, że od czasu wniesienia tego ostrzeżenia (adnotacji) wszelkie zmiany stanu prawnego mogą nastąpić

wyłącznie na wniosek urzędów ziemskich, względnie Państwowego Banku Rolnego.

2) Przepisy te mogą mieć zastosowanie również i do parcelacyj, rozpoczętych przed wejściem w życie niniejszej ustawy, jeżeli tytuły własności nie zostaną przepisane na nabywców w ciągu 6 miesięcy po wejściu w życie niniejszej ustawy, oraz do obszarów, nabytych przed 1 stycznia 1925 r. przez instytucje, do parcelacji upoważnione, o ile obszary te również w ciągu 6 miesięcy po wejściu w życie niniejszej ustawy nie zostaną rozparcelowane w rozumieniu cz. 3 art. 11 i tytuły własności nie zostaną przepisane na nabywców mimo, że projekt parcelacji został zatwierdzony i wszelkie formalności w urzędach ziemskich załatwione.

Art. 66 brzmi:

Wprowadzenie poszczególnych lub wszystkich nabywców w posiadanie gruntów, objętych projektem parcelacji przed uprawomocnieniem się decyzji okręgowego urzędu ziemskiego, zatwierdzającej ten projekt, jest niedozwolone i uzasadnia zastosowanie przymusowego wykupu (art. 3), względnie wykończenie parcelacji na koszt i niebezpieczeństwo właściciela (art. 63).

Art. 67 brzmi:

Rozpoczęcie parcelacji bez zezwolenia poza skutkami przewidzianemi w p. a) art. 3, ewentualnie w art. 63, pociąga za sobą z mocy prawa nieważność umów, dotyczących nabycia działek.

C) Przepisy stemplowe.

Do podań wnoszonych do urzędów ziemskich mają zastosowanie przepisy ustawy o opłatach stemplowych z dnia 1 lipca 1926 Dz. U. R. P. Nr 98 poz. 570 (stempel do podania 3 zł — do załączników po 50 gr.)

Do kontraktów kupna-sprzedaży z nabywcami gruntów z parcelacji ma zastosowanie przepis art. 58 ustęp 3 cytowanej ustawy z dnia 1/VII 1926 r. (opłata 1% od ceny kupna na rzecz Państwa).

Celem uzyskania tej ulgi proponowałbym umieszczać w kontraktach kupna-sprzedaży następujący ustęp:

Ze względu na nowe przepisy stemplowe, a mianowicie na przepis art. 58 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. Dz. U. R. P. Nr 98 poz. 570 o opłatach stemplowych, stwierdzają strony kontraktujące, że nabycie przedmiotu tego kontraktu przez stronę kupującą następuje w drodze parcelacji, przeprowadzonej na zasadzie przepisów o reformie rolnej, a w szczególności na zasadzie zezwolenia okręgowego urzędu ziemskiego w . . . . . z daty . . . . . Nr . . . . i orzeczenia Prezesa okręgowego urzędu ziemskiego w . . . . . z daty . . . . . Nr . . . . zatwierdzającego projekt parcelacyjny (wykaz nabywców gruntów) dóbr tabularnych. . . . . .

D) Przymusowy wykup.

Do przebudowy ustroju rolnego zmierza ustawa o wykonaniu reformy rolnej (z 28 grudnia 1925 r. Dz. U. R. P. Nr 1 poz. 1 z r. 1926) bądźto w drodze parcelacji dobrowolnej, bądźto w drodze parcelacji przymusowej. Parcelacja przymusowa łączy się ściśle z przymusowym wykupem nieruchomości ziemskich. By zapewnić sobie spełnienie powyższego zadania wydaje ustawa pewne normy i wylicza te nieruchomości ziemskie, które już z mocy samej ustawy przeznaczone są na powyższy cel. Ustawa pozostawia jednak właścicielom nieruchomości ziemskich — posiadających pewne w ustawie określone warunki — możność starania się o wyłączenie z pod przymusowego wykupu. W poniższych uwagach omówię dwa — zdaniem mojem — najważniejsze problemy, a mianowicie problem, co podlega przymusowemu wykupowi i problem — jakie ułatwienia wprowadza ustawa dla właścicieli, zagrożonych, przymusowym wykupem.

I. Które nieruchomości ziemskie nie podlegają przymusowemu wykupowi.

1) Z ogólnego obszaru użytków rolnych, będących na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej własnością jednej osoby, fizycznej lub prawnej, względnie współwłasnością kilku osób, nie ulegają obowiązkowi parcelacyjnemu obszary o następujących rozmiarach:

a) w nieruchomościach ziemskich, położonych w okręgach przemysłowych i podmiejskich, które oznaczy rozporządzenie Rady Ministrów na wniosek ministra reform rolnych — 60 ha;

b) w nieruchomościach ziemskich na pozostałym obszarze — 180 ha. Jednak w województwach: nowogródzkiem, poleskiem, wołyńskiem i okręgu administracyjnym wileńskim, oraz w powiatach: grodzieńskim, wołkowyskim, bielskim, białostockim, sokólskim województwa białostockiego, o ile wstępni właściciele majątków gospodarowali na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej co najmniej od dnia 1 stycznia 1864 r., obowiązkowi parcelacyjnemu nie podlega obszar użytków rolnych, wynoszących 300 ha;

2) Do norm, wskazanych w cz. 1 art. niniejszego, nie wlicza się sadów, dróg i terenów zabudowanych, jak również następujących obszarów lasów i wód:

A. Obszarów leśnych, nadających się do samodzielnego gospodarowania o powierzchni ponad 30 ha, a na obszarze województwa wołyńskiego, poleskiego, nowogródzkiego, okręgu administracyjnego wileńskiego, oraz powiatów: grodzieńskiego, wołkowyskiego, bielskiego, białostockiego i sokólskiego województwa białostockiego — ponad 50 ha.

B. Obszarów wód:

a) spuszczalnych stawów rybnych, o ile łączna powierzchnia zwierciadła wody w tych stawach wynosi ponad 3 ha;

b) innych obszarów wód, o ile zwierciadło normalnego poziomu wody danego obszaru wynosi ponad 20 ha.

Obszary leśne i wodne, nie odpowiadające powyższym warunkom, nie będą podlegały obowiązkowi parcelacyjnemu

tylko w wypadku, gdy właściciel, przygotowując plan wyłączenia, wody te i lasy, jako przynależne gospodarczo do swego wyłączenia rolniczego wykaże (art. 4 ustęp 1 i 2 ustawy o wykonaniu reformy rolnej).

Za obszary leśne w rozumieniu ustępu A cz. 2. art. 4 uważa się grunty leśne, które w myśl obowiązujących przepisów winny być trwale utrzymane pod uprawą leśną. Przywiązany do tych gruntów obowiązek zalesienia stwierdzają na żądanie urzędów ziemskich właściwe władze ochrony lasów (§ 4 rozporządzenia wykonawczego).

Obszary leśne, zwolnione od obowiązku parcelacyjnego na mocy ustępu A cz. 2 art. 4, podlegać będą temu obowiązkowi, jeżeli zatracą cechy, które uzasadniały zastosowanie do nich cz. 2 art. 4. (§ 7 rozporządzenia wykonawczego).

II. Które nieruchomości ziemskie podlegają przymusowemu wykupowi.

Obok nieruchomości ziemskich, stanowiących własność: Skarbu Państwa, tak zw. martwej ręki, innych kościołów i gmin wyznaniowych niekatolickich oraz instytucyj publicznych — z wyjątkiem samorządowych — a w szczególności fundacyj, utworzonych po roku 1795, przeznacza ustawa na cele reformy rolnej nieruchomości ziemskie, przekraczające normy w ustawie podane — z wyjątkiem gruntów, położonych w granicach administracyjnych miast — nie wyłączając ordynacyj i nieruchomości ziemskich, związanych węzłem substytucji powierniczej lub innemi ograniczeniami własności, stale do tych nieruchomości przywiązanemi, a to bez względu na szczegółowe postanowienia ustawowe lub dobrowolne, ograniczające prawo rozporządzania daną nieruchomością ziemską (art. 2 ustawy o wykonaniu reformy rolnej).

Po potrąceniu z ogólnego obszaru posiadłości ziemskiej danego właściciela wyżej pod I. wyszczególnionych, nie podlegających obowiązkowi parcelacyjnemu sadów, założonych przed 1 lipca 1925 r. i racjonalnie prowadzonych, dróg, terenów zabudowanych, lasów i wód oraz pozosta-

wionego właścicielowi wyłączenia rolniczego — pozostały obszar stanowi w rozumieniu niniejszej ustawy nadwyżkę, podlegającą obowiązkowi parcelacyjnemu (art. 4, ustęp 3 ustawy o wykonaniu reformy rolnej).

Nadto Minister reform rolnych może przeprowadzić przymusowy wykup w całości, bez uwzględnienia wyłączeń, jednakże z pozostawieniem właścicielowi obszaru o przestrzeni 35 ha:

a) nieruchomości ziemskich lub ich części, wydzierżawionych w oddzielnych parcelach na czas dłuższy ponad 6 lat, gdy wydzierżawienie to było tak zw. parcelacją dzierżawną;

b) nieruchomości ziemskich, nabytych pod wyjątkowemi warunkami i zastrzeżeniami byłych władz rosyjskich;

c) nieruchomości ziemskich, nabytych w czasie piastowania mandatów przez posłów i senatorów z naruszeniem art. 22 konstytucji;

d) nieruchomości ziemskich, nad któremi jako należącemi do osób nieobecnych, została wyznaczona kuratela sądowa, zarząd z ramienia władz administracyjnych lub samorządowych albo przymusowy zarząd państwowy, o ile nieobecność właściciela rozpoczęła się przed dniem 1-szym stycznia 1922 r. i o ile na miejscu nie znajdują się z liczby ewentualnych spadkobierców — mąż lub żona, zstępni lub wstępni, ewentualnie ich potomstwo (art. 3 ustawy o wykonaniu reformy rolnej).

Przymusowy wykup może być również przeprowadzony w wypadkach, objętych art. 63—66 i 67 ustawy o wykonaniu reformy rolnej.

III. Jakie ułatwienia wprowadza ustawa dla właścicieli, zagrożonych przymusowym wykupem.

Właścicielom nieruchomości ziemskich, poświęconych wytwórczości nasiennej lub hodowlanej, wyróżniających się intensywnością produkcji lub wysoce uprzemysłowionych, przyznaje ustawa możność ubiegania się o powiększenie obszaru wyłączonego z pod parcelacji.

Właściciel, którego majątek należy do jednego z typów wyżej wymienionych, może wnieść podanie do Ministra reform rolnych przez właściwy okręgowy urząd ziemski o przyznanie mu wyłączeń z mocy art. 5 ustawy o wykonaniu reformy rolnej.

Do podania tego winien dołączyć:

a) wyciąg hipoteczny tej nieruchomości ziemskiej z której żąda wyłączeń;

b) oświadczenie swoje ze zalegalizowanym podpisem, w którym stwierdza, ile i jakie nieruchomości ziemskie posiada na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej;

c) plan lub szkic nieruchomości ziemskiej ze wskazaniem obszaru, granic i wyszczególnieniem kultur rolnych projektowanego wyłączenia;

d) dowody, stwierdzające uzasadnienie podania o wyłączenie.

Ad d). Na czem mają się opierać dowody, uzasadniające wyłączenie, określa ustawa o wykonaniu reformy rolnej w art. 5 i rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1-go kwietnia 1927, Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 340, a w szczególności §§ 1, 2 i 3 cytowanego rozporządzenia.

Art. 5 cytowanej ustawy o wykonaniu reformy rolnej brzmi:

1) Niezależnie od obszaru, przewidzianego w części I. art. 4, nie podlegają obowiązkowi parcelacyjnemu obszary, niezbędne przy uwzględnieniu miejscowych stosunków agrarnych dla utrzymania na odpowiedniej wysokości kultury rolnej i meljoracyj rolnych w gospodarstwach, poświęconych wytwórczości nasiennej lub hodowlanej, w gospodarstwach o wyróżniającej się w danej okolicy intensywności produkcji oraz w gospodarstwach, stanowiących typ wysoce uprzemysłowiony. W szczególności obszar, w art. 4 wskazany, ulega zwiększeniu:

a) w tych nieruchomościach ziemskich, które przed dniem 1 stycznia 1925 r. posiadały i posiadają czynne lub w odbudowie będące gorzelnie, krochmalnie lub płatkarnie — do 4-krotnego obszaru, jaki był zajęty

pod plantacje ziemniaków na potrzeby pomienionych zakładów w r. 1923 lub 1924, względnie 1914, zależnie od wyboru właściciela, przyczem obszar ten winien być przez niego wiarogodnie udowodniony; tak zwiększony obszar, łącznie z obszarem, pozostawionym z mocy art. 4, nie może przewyższać 350 ha;

b) prowadziły przed dniem 1 stycznia 1925 roku i prowadzą intensywną produkcję buraków cukrowych dla cukrowni — do 6-krotnego obszaru, jaki był zajęty pod plantację buraków w roku 1923 i 1924 lub 1914, zależnie od wyboru właściciela, przyczem obszar ten winien być przez niego wiarogodnie udowodniony; obszar tak zwiększony, łącznie z obszarem, pozostawionym z mocy art. 4 i lit. a) artykułu niniejszego, nie może przewyższać 700 ha.

2) Ogólny obszar wyłączeń, dokonanych na mocy cz. 1 art. niniejszego, nie może przekraczać 550.000 ha.

3) O istnieniu warunków, uzasadniających wyłączenie na mocy artykułu niniejszego, decyduje Minister Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych, a w braku porozumienia Rada Ministrów. Decyzje w tej mierze Ministra Reform Rolnych lub Rady Ministrów są ostateczne; podania właścicieli o zastosowanie do ich majątków postanowień niniejszego artykułu mogą być przez Ministerstwo Reform Rolnych załatwione odmownie bez podawania powodów. Zwolnienia te mogą być udzielane pod określonemi warunkami. Zwolnienie nie może być cofnięte, o ile ustalonym warunkom właściciel czyni zadość.

Rada Ministrów ustali warunki gospodarcze i społeczne, od których spełnienia uzależni zastosowanie niniejszego artykułu do poszczególnych nieruchomości ziemskich. W każdym razie uwzględnione być mają w miarę możności potrzeby zakładów przemysłu rolniczego, które istniały przed wejściem w życie niniejszej ustawy, a będą czynne w chwili zażądania wyłączenia.

4) Prawo zgłaszania wniosków o przyznanie wyłączenia na mocy artykułu niniejszego przysługuje właścicielowi w każdym czasie, nie później jednak, niż do dnia 1 lipca tego roku, w którym dany obszar został zamieszczony w wykazie imiennym.

5) Wykazy nieruchomości ziemskich i ich części, zwolnionych od obowiązku parcelacyjnego na mocy tego artykułu, winny być ogłaszane w gazecie urzędowej.

6) O ile w danej nieruchomości ziemskiej warunki uzasadniające zwolnienie od obowiązku parcelacyjnego obszarów, przekraczających normy podstawowe, określone w art. 4, ulegną zmianie lub przestaną istnieć, to zwolniony ze względu na te warunki od obowiązku parcelacyjnego obszar ulegnie odpowiedniemu zmniejszeniu aż do norm podstawowych, podanych w art. 4.

§§ 1, 2 i 3 cytowanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1927 r., Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 340 mają brzmienie następujące:

§ 1. O powiększenie podstawowych norm władania, ustalonych w art. 4 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z r. 1926 Nr 1, poz. 1), ubiegać się mogą na zasadzie art. 5 tejże ustawy poszczególni właściciele nieruchomości ziemskich w stosunku do tych nieruchomości, w których:

a) przed dniem 1 stycznia 1925 r. znajdowały się i znajdują się czynne lub w odbudowie będące gorzelnie, krochmalnie lub płatkarnie;

b) prowadziło się przed 1 stycznia 1925 r. i prowadzi się intensywną produkcję buraków cukrowych dla cukrowni;

c) prowadzona jest wytwórczość nasienna, zarejestrowana i podlegająca kontroli organów kontrolnych uznanych przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych;

d) prowadzona jest hodowla bydła, owiec lub trzody chlewnej, zarejestrowana i podlegająca kontroli organów kontrolnych, uznanych przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych, albo też hoduje się materjał zarodowy koński ulepszający lub konie dla potrzeb wojskowych (konie remontowe);

albo które:

e) wyróżniają się w danej okolicy intensywnością produkcji, a w szczególności, w których, w porównaniu z innemi gospodarstwami danej okolicy, stwierdzić można wielki plon, wybitnie wielką ilość zatrudnionych robotników, lub wybitnie wielką konsumpcję nawozów w przeliczeniu na 1 ha powierzchni rolnej, albo też w których gospodarstwo oparte jest na posługiwaniu się szczególnie licznemi lub cennemi maszynami rolniczemi;

f) wyróżniają się wybitną produkcją, pozostającą w związku z utrzymaniem w stanie niepodzielonym dokonanych meljoracyj rolnych;

g) stanowią typ gospodarstw wysoce uprzemysłowionych, jako posiadające inne zakłady przemysłu, związanego z użytkowaniem gruntów rolnych, niż wymienione w p. a) lub też posiadają zakłady wymienione w p. a), albo plantacje buraczane, lecz założone po 1 stycznia 1925 r., a zwłaszcza, w których istnieje więcej niż jeden zakład przemysłu rolnego, jeżeli produkcja w tych gospodarstwach dostosowana jest wyraźnie do potrzeb powyższych zakładów lub plantacyj.

§ 2. Za czynne w rozumieniu p. a) cz. 1 art. 5 powołanej wyżej ustawy uznaje się takie gorzelnie, krochmalnie lub płatkarnie, które były czynne lub w odbudowie przed dniem 1 stycznia 1925 r. oraz są czynne w chwili stosowania do nich art. 5 lub też czynne były w roku gospodarczym, poprzedzającym rok złożenia podania o zastosowanie tego artykułu, względnie, które były lub będą czynne w bieżącym roku gospodarczym, oraz takie, których prowadzenie zostało zaniechane tylko czasowo, nie więcej niż na

2 sezony. Termin ponownego uruchomienia tych gorzelni, krochmalni lub płatkarni w najbliższej kampanji winien być ustalony jako warunek dokonania wyłączenia, a to pod rygorem zastosowania cz. 6 powołanego art. 5 ustawy.

Za będące w odbudowie uznaje się takie na przerobie ziemniaków oparte gorzelnie, krochmalnie i płatkarnie, które były czynne lub w odbudowie przed dniem 1 stycznia 1925 r., a w chwili stosowania do nich art. 5 są albo przerabiane z budynków niezdatnych, a uprzednio na ten cel używanych, za zdatne do prowadzenia gorzelni, krochmalni lub płatkarni, albo też są przystosowywane lub budowane na nowo, jeżeli poprzednio na ten cel używane budynki zostały zniszczone, albo wreszcie, jeżeli w zakładach tych urządzenia techniczne są remontowane lub zamieniane na inne.

§ 3. Za obszar, zajęty pod plantację buraków, uważać należy obszar niezbędny dla intensywnej, t. j. objętej normalnym systemem gospodarczym produkcji buraków cukrowych dla cukrowni.

IV. Jakie prawa przyznaje ustawa o wykonaniu reformy rolnej krewnym tych właścicieli nieruchomości ziemskich, których majątki zostały rozparcelowane.

Prawa te określa rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 1927 r., Dz. U. R. P. Nr 44 poz. 390, a w szczególności §§ 2, 3 i 4 cytowanego rozporządzenia.

§§ 2, 3 i 4 cytowanego rozporządzenia Rady Ministrów brzmią:

§ 2. Prawo nabycia gospodarstw wzorowych, utworzonych przy parcelacji nieruchomości ziemskiej, wykupionej na mocy wykazu imiennego, służy krewnym pierwszego stopnia b. właściciela tej nieruchomości, po cenie jej wykupu, pod warunkiem posiadania przez tych krewnych kwalifikacyj rolniczych.

jeżeli ci krewni nie są właścicielami samodzielnych gospodarstw rolnych, lub jeżeli zobowiążą się do sprzedania posiadanego samodzielnego gospodarstwa nabywcy, względnie nabywcom, zatwierdzonym przez okręgowy urząd ziemski.

§ 3. Wezwanie pomienionych krewnych do kupna utworzonych gospodarstw wzorowych dokonane będzie przez ogłoszenie w „Monitorze Polskim", w gazecie właściwego województwa oraz w jednem piśmie fachowo-rolniczem i jednem codziennem, które wyznaczy prezes okręgowego urzędu ziemskiego.

§ 4. W ogłoszeniu należy wskazać obszar i cenę utworzonych gospodarstw wzorowych oraz wyznaczyć conajmniej czterotygodniowy okres czasu, w ciągu którego pomienieni krewni mogą złożyć do okręgowych urzędów ziemskich oświadczenie na piśmie, iż pragną być nabywcami sprzedawanych gospodarstw wzorowych i gotowi są wpłacić stosownie do art. 72 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej najmniej 25% ceny kupna; do deklaracji tej winny być dołączone dokumenty, stwierdzające stopień pokrewieństwa, kwalifikacje rolnicze oraz oświadczenie, że zgłaszający się nie jest właścicielem samodzielnego gospodarstwa rolnego lub też zobowiązuje się do sprzedania posiadanego gospodarstwa nabywcy względnie nabywcom, zatwierdzonym przez okręgowy urząd ziemski.

E. S.

Z ORZECZNICTWA SĄDU NAJWYŻSZEGO W SPRAWACH PODATKOWYCH.

I. Odpowiedzialność rzeczowa za podatek obrotowy.

Orzeczenia Izby III. z 20 grudnia 1925 Rw. III. 1360/25, z 7 września 1926 Rw. III. 1356/26, z 21 grudnia 1926 Rw. III. 2351 26 i wiele innych:

Za państwowy podatek przemysłowy odpowiada w myśl art. ust. 92 z dnia 14 maja 1923, Nr 58 poz. 412 D. U. (obecnie te same przepisy w ust. z 15 lipca 1925, Nr 79 poz. 550 D. U.) o państw. podatku przemysłowym, cały majątek ruchomy, należący do przedsiębiorstwa bez względu na to, czy stanowi własność właściciela przedsiębiorstwa, czy osób trzecich.

Szereg orzeczeń Sądu Najwyższego ustalających odpowiedzialność majątku przedsiębiorstwa niezależnie od kwestji przynależności do majątku przedsiębiorcy — opiera się niewątpliwie na trafnem zrozumieniu intencji ustawy o podatku przemysłowym i pozostaje w zgodzie z systematyczną wykładnią tej ustawy. Jeżeli początkowo orzeczenia te nie spotkały się z jednomyślną aprobatą wśród prawników małopolskich, przypisać to należy tej okoliczności, że ustawy o podatku przemysłowym (dawna z r. 1923 i obecnie obowiązująca z r. 1925) rozumieją samodzielność przedsiębiorstwa i jego niezależność od osoby przedsiębiorcy nierównie szerzej, niż to czyniło ustawodawstwo austrjackie.

Ta ewolucja pojęcia przedsiębiorstwa jako samodzielnej jednostki gospodarczej i co za tem idzie uznanie odrębności prawnej przedsiębiorstwa od osoby przedsiębiorcy i jego pozostałego majątku, posunęła się na zachodzie Europy, przedewszystkiem we Francji, dość daleko. W Polsce ostatnim wyrazem tej ewolucji jest ustawa o nielojalnej konkurencji, w której motywach autor projektu prof. Zoll, uzasadnia konieczność stworzenia prawnego pojęcia przedsiębiorstwa jako całości dla ochrony »własności przemysłowej«

przedmiotem bowiem ochrony przed nielojalną konkurencją jest przedsiębiorstwo jako dobro niematerjalne, nie jako zbiór rzeczy zmysłowych, złączonych własnością tego samego właściciela-przedsiębiorcy — lecz ogół interesów tego przedsiębiorstwa, to co Francuzi nazywają »achalandage«. Jeżeli jedność przedsiębiorstwa pojmować będziemy z punktu widzenia ogółu interesów przedsiębiorstwa, kwestja własności przedsiębiorcy lub innych osób na poszczególnych rzeczach zmysłowych wchodzących w skład przedsiębiorstwa stanie się obojętną, bo te przedmioty utracą swoją samodzielność prawną przez wejście w skład gospodarczej i prawnej całości przedsiębiorstwa.

Stanąwszy raz na stanowisku że przedsiębiorstwo jest prawną całością, a nie zbiorem odrębnych, poszczególnych przedmiotów, musimy uznać bezsporną trafność orzecznictwa Sądu Najwyższego; że zaś w ten sposób rozumieć każe przedsiębiorstwo ustawa o podatku przemysłowym dowodzi tego cały szereg przepisów tej ustawy (art. 1, 6, 7, 36 i t d.) stwierdzający wyraźnie, że podatek obciąża p r z e d s i ę b i o r s t w o. O osobie przedsiębiorcy ustawa wspomina tylko tam gdzie chodzi o drugorzędne, techniczne szczegóły, jak kwestja doręczenia wymiarów i nakazów. Skoro więc art. 92 ust. postanawia że podatek przemysłowy korzysta z ustawowego pierwszeństwa zaspokojenia »z całego majątku ruchomego należącego do przedsiębiorstwa obłożonego tym podatkiem«, to jasnem jest że ustawa mówi tu o odpowiedzialności przedsiębiorstwa jako całości i nie ogranicza tej odpowiedzialności bynajmniej do tych jego części, które stanowią własność przedsiębiorcy. Opodatkowuje się przedsiębiorstwo jako całość, od całego obrotu, bez względu na to czyją własność stanowiły towary któremi przedsiębiorstwo obroty uskuteczniało; słusznie więc odpowiada przedsiębiorstwo jako całość. Osoba właściciela i odpowiedzialność właściciela usuwa się, jeźli chodzi o podatek przemysłowy, na drugi plan. Tylko przy konstrukcji osobowej podatku (np. przy podatku dochodowym) uzasadniona jest skarga ekscyndyjna osób trzecich, natomiast przy rzeczowej konstrukcji podatku przemysłowego, gdy

przedsiębiorstwo pojmuje się jako całość, roszczenia osób trzecich podniesione w drodze skargi z § 37 ord. egz. na podstawie prawa własności na poszczególnych przedmiotach w skład przedsiębiorstw wchodzących (czy to z tytułu oddania w komis, czy wygodzenia rzeczy do przedsiębiorstwa) słusznie zostały przez Sądy oddalone, gdyż w rozumieniu ustawy o podatku przemysłowym nie mogą te prawa własności czynić niedopuszczalną egzekucji na przedsiębiorstwo, pojmowane przez ustawę jako całość.

Konsekwencją przyjęcia odpowiedzialności przedsiębiorstwa jako całości jest utrzymanie tej odpowiedzialności w razie zmiany osoby właściciela przedsiębiorstwa. (Orz. S. N. z dnia 21 grudnia 1926 Rw. III. 2354/26 i inne). Nawet przemiana Sp. z ogr. odp. na Spółkę jawną nie uchyla tej odpowiedzialności, ponieważ podatek wymierza się nie osobie fizycznej lub prawnej, lecz przedsiębiorstwu i zmiana stosunku prawnego bez zmiany charakteru gospodarczego przedsiębiorstwa nie uwalnia przedsiębiorstwa od uiszczenia zaległego podatku przemysłowego. (Rw. III. 2354/26). Nie można się więc powoływać na brak tytułu egzekucyjnego przeciw nowemu właścicielowi przedsiębiorstwa. (§ 9 ord. egz.), bo jak to trafnie podniósł Sąd Najwyższy w jednem z orzeczeń, § 9 ord. egz. nie ma zastosowania przy egzekucji politycznej, opierającej się na innych przesłankach niż sądowa), i egzekucja na przedsiębiorstwo może być prowadzona po zmianie w osobie właściciela na podstawie nakazu, doręczonego poprzedniemu właścicielowi. Kwestji, czy muszą zachodzić dla egzekucji w tym wypadku warunki odpowiedzialności nowego właściciela przedsiębiorstwa z § 1409 u. c., Sąd Najwyższy dotychczas nie przesądził wyraźnie; pośrednio jednak z dotychczasowego orzecznictwa wynikać się zdaje, że te warunki nie są niezbędne dla uzasadnienia egzekucji zaległego podatku przemysłowego.

II. Podatki w postępowaniu ugodowem.

Decyzje Sądu Najwyższego z dnia 24-go marca 1926, L. cz. III. R. 962/25 i z dnia 28 czerwca 1926, L. cz. III. R. 789/26 i inne:

Uprzywilejowane wierzytelności Skarbu Państwa wymienione w § 23 L. 1 ord. ug., stoją na równi z kosztami postępowania ugodowego; należy więc w myśl § 50 L. 4 ord. ug. odmówić zatwierdzenia ugody, jeżeli te należności nie zostały wyrównane lub zabezpieczone, a nie wykazano, że zainteresowane władze na to się zgodziły.

Powyższe orzeczenia Sądu Najwyższego wprowadzają w praktyce sądowej nader doniosłą innowację. Przedtem bowiem Sądy stały na stanowisku, że przez koszta i należytości postępowania ugodowego wymienione w § 50 L. 4 ord. ug. należy rozumieć jedynie wynagrodzenie zarządcy ugodowego, należytość ryczałtową od ugody i ewentualne koszta znawców. Jednak z § 23-go L. 1 ord. ug. wynika, że ustawodawca każe te wyrażenia pojmować szerzej i zalicza do nich wyraźnie pretensje Skarbu Państwa z tytułu podatków i innych opłat publicznych, które stają się płatne w czasie postępowania, albo nie wcześniej, jak na trzy lata przed otwarciem postępowania ugodowego, i nie przypadają do zapłaty z przedmiotu, który za nie odpowiada.

Ordynacja ugodowa w § 23 zna 5 grup wierzytelności uprzywilejowanych. Do 1-szej grupy zalicza koszta postępowania ugodowego i wszystkie wydatki połączone z nadzorem zarządu przedsiębiorstwa dłużnika i z badaniem jego stanu majątkowego, nie wyłączając podatków itd. (W niemieckim tekscie »einschliesslich der Steuern« etc.)

Wyraźnie zalicza więc ustawa w § 23 u. 1. podatki i opłaty publiczne (bieżące i nie dawniejsze jak trzyletnie wstecz) do kosztów postępowania ugodowego. Nie można przepisu tego inaczej interpretować, skoro słowo »nie wyłączając (einschliesslich) nie pozostawia żadnej wątpliwości co do woli ustawodawcy. Zresztą, gdyby podatkom nie chciano przyznać tego samego stanowiska, co kosztom postępowania ugodowego, stworzonoby niewątpliwie sześć, nie pięć grup wierzytelności uprzywilejowanych, i umieszczonoby w osobnej grupie koszta postępowania ugodowego, a w osobnej podatki. Tymczasem ustawa zna tylko jednę

wspólną grupę, na której czele, oddzielone od reszty średnikiem stoją słowa: 1) Koszta postępowania ugodowego. Słowa te stanowią niejako tytuł (napis), a dalszy tekst jest obszerniejszem wyjaśnieniem, co ustawa jeszcze pod pojęcie kosztów podciąga. Gdyby ustawa nie identyfikowała podatków z kosztami, musiałyby te słowa być oddzielone kropką, nie średnikiem i nie postawionoby ich oddzielnie na czele ustępu, dając ciąg dalszy a linea. Niemożliwa jest też interpretacja, że przez to postawienie na czele i oddzielanie średnikiem a nie zwykłym przecinkiem chce ustawa przeciwstawić koszta ugody podatkom bo w takim razie przeciwstawionoby kosztom postępowania ugodowego także »wszystkie wydatki, połączone z nadzorem zarządu przedsiębiorstwa dłużnika i z badaniem jego stanu majątkowego«, — a co do tych chyba nikt nie zechce kwestjonować, że muszą być zapłacone przed zatwierdzeniem, ugody po myśli § 50 ust. 4 ord. ug., i że tak w rozumieniu technicznem jak i w języku potocznym stanowią koszta postępowania.

Skoro więc ustawa przez słowo »nie wyłączając« zaliczyła do tych wydatków i podatki, muszą i podatki być zapłaconę przed zatwierdzeniem ugody. Ustawa nie powiada też nigdzie wyraźnie, że wynagrodzenie zarządcy ugodowego i znawców ma być zapłacone przed zatwierdzeniem, przyjmuje się to jedynie na tej podstawie, że są to koszta postępowania ugodowego z § 50 L. 4, skoro zaś § 23 w ust 1, mówiąc o kosztach i wydatkach postępowania ugodowego, zalicza tam i podatki oraz inne opłaty publiczne, niema podstawy, by je inaczej traktować.

Że taka jest wola ustawodawcy, to wynika jeszcze z tej okoliczności, że § 23 ust. 1 mówi tylko o podatkach i opłatach, płatnych w czasie ugodowego postępowania, albo zapadłych trzy lata wstecz od otwarcia postępowania. Podatki, których płatność przypada w czasie postępowania ugodowego z pełnem uzasadnieniem można zaliczyć do kosztów postępowania ugodowego. (W konkursie stanowiłyby koszta masy), a ustawa specjalnym przepisem zaliczyła do nich jeszcze dawniejsze, ale tylko do trzech lat wstecz. Gdyby ustawa nie wliczyła kosztów do postępowania ugo-

dowego i tworzyła z nich odrębną grupę wierzytelności uprzywilejowanych, nie byłoby powodu, żeby tylko na trzy lata wstecz podatki tam zaliczyć, a dawniejsze wykluczyć.

Z powyższej interpretacji wynika, że wśród wierzytelności uprzywilejowanych w postępowaniu ugodowem odróżnić możemy dwie kategorje: wierzytelności, wymienione w § 23 ust. 1, które muszą być zapłacone albo zabezpieczone w całości przed zatwierdzeniem ugody — wszelkie inne wierzytelności uprzywilejowane, wymienione w § 23 ust. 2 — 5, na które wprawdzie ugoda także nie wpływa, ale których zapłacenie lub zabezpieczenie nie jest warunkiem zatwierdzenia ugody. Wprawdzie ustawa wyraźnie tego rozróżnienia nie przeprowadza, lecz czyni to pośrednio przez umieszczenie podatków w jednej grupie z kosztami, zaś co do kosztów wyraźny tekst ustawy nie pozostawia żadnych wątpliwości, że muszą być traktowane całkiem inaczej, niż inne pretensje uprzywilejowane.

Podnoszono zarzuty, że najprostsze względy gramatyczne i logiczne sprzeciwiają się zaliczeniu podatków do kosztów. Zarzut jest niesłuszny; koszta postępowania ugodowego, to techniczny termin ustawowy, tak samo jak koszta masy konkursowej; skoro więc do kosztów z masy konkursowej można zaliczać podatki (i ord. konkurs. bieżące podatki tamże zalicza) — można równie dobrze zaliczyć do kosztów postępowania ugodowego podatki trzechletnie, jak to też ustawa w § 23 ust. 1 w sposób zupełnie nie dwuznaczny (einschliesslich) uczyniła. Że ustawa nie każe pojmować kosztów i należytości postępowania w znaczeniu ogólnie przyjętem i że chciała stworzyć techniczne terminy ustawowe, dowodzi fakt, że § 23 ust. 1 nie wspomina o należytościach (Gebühren) postępowania ugodowego i że je uregulowano osobno rozp. z 15 września 1915, Nr 279 U. p. o należytościach sądowych. Gdyby ustawa nie chciała rozszerzyć pojęcia kosztów, ale przyjmowała je w ogólnie rozumianem znaczeniu, mówiłaby w § 23 ust. 1 razem o kosztach i należytościach, a wyeliminowałaby stamtąd podatki; skoro zaś przeciwnie eliminuje stamtąd należytości a zamieszcza podatki, to dowód, że ustawodawca chciał

stworzyć techniczne pojęcie kosztów postępowania ugodowego i zaliczyć do nich podatki.

Słusznie więc stanęły sądy na stanowisku, że i co do podatków należy przed zatwierdzeniem ugody wykazać się zapłatą, zabezpieczeniem albo zgodą władz skarbowych na zatwierdzenie ugody, mimo braku zapłaty, względnie zabezpieczenia. Tę zgodę władze skarbowe wyrażały dotąd zazwyczaj w ten sposób, że na życzenie dłużnika lub komisarza ugodowego wystawiały poświadczenie, że nie zachodzą przeszkody zatwierdzenia ugody z ich strony. Równocześnie rozkładano niemal zawsze dłużnikowi zapłatę podatków na raty z tem, że tylko raty zapadłe przed zatwierdzeniem ugody musiały być zaraz wyrównane. Wątpliwości mogła nasuwać kwestja, czy samo rozłożenie podatków na raty oznacza zgodę na zatwierdzenie ugody bez zabezpieczenia jeszcze nie płatnych rat. W tej kwestji wyjaśnienie przyniosło orzeczenie Sądu apelacyjnego w Krakowie, z dnia 14 grudnia 1926, L. cz. R. II. 372/26, które trafnie wywodzi, że zezwolenie na zapłacenie w ratach zaległości podatkowych nie może być uważane za zrzeczenie się zabezpieczenia całej kwoty, lecz tylko za zrzeczenie się zapłaty całej kwoty naraz. Jeśli chodzi o taktykę władz skarbowych, to na podstawie dotychczasowej praktyki można stwierdzić, że w razie ofiarowania zabezpieczeniani gdy nie stawiały przeszkód zatwierdzeniu ugody, często nawet odstępowały od żądania zabezpieczenia, lub zadawalały się zabezpieczeniem częściowem.

Poza argumentami ściśle prawniczemi można na poparcie orzecznictwa Sądu Najwyższego przytoczyć jeszcze jeden argument: wśród powodzi postępowań ugodowych, które wywoływane niemal równie często przez niesumienność dłużnika, jak przez ciężkie położenie gospodarcze, stały się istną plagą dla wierzycieli, może się konieczność zapłacenia podatków przed zapłaceniem ugody stać bardzo skutecznym hamulcem dla niesumiennych dłużników.

Dr Leon Oberlender.

OPINJA ZGROMADZENIA OGÓLNEGO SĄDU NAJW. W SPRAWIE KOSZTÓW PRZEDSTAWIENIA WEKSLU DO WYPŁATY.

Na posiedzeniu porządkowem Zgromadzenia Ogólnego dnia 8 maja 1926 r. Sąd Najwyższy w składzie: przewodniczący: pierwszy prezes, Wł. Seyda; prezesi: Z. Dworski i Dr A. Mogilnicki; sędziowie: Dr L. Leżański, Dr F. Ochimowicz, O. Szeller, Dr E. Rappaport, Dr T. Bujak, K. Angerman, S. Giżycki, L. Błaszkowski, S. Holewiński, Dr W. Dbałowski, Dr S. Sieradzki, Dr J. Rutkowski, B. Wisznicki, Dr J. Mierzeński, Dr W. Sokalski, A. Kondracki, B. Wisznicki, J. Dembiński, W. Miszewski, B. Korsak, M. Fedyński, E. Lorenz, S. Wyrobek, S. Bogucki, A. Stanisławski, L. Romocki, J. Bronisławski, Dr S. Śliwiński, C. Woycicki, W. Kondratowicz, W. Jełowicki, T. Filochowski, W. Müller, Dr B. Krzyżanowski, Dr L. Lipiński, W. Trampler, T. Mierzyński, S. Nowodworski, przy udziale sędziego pokoju, M. Biskupskiego, jako sekretarza, i w obecności prokuratora, B. Pohoreckiego, rozpoznawał wniosek Ministra sprawiedl. z dnia 12 grudnia 1925 r., N. I. U. 4235/25, o wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy na zasadzie ust. a) art. 3. dekretu z dnia 8 lutego 1919 r. w przedmiocie ustroju Sądu Najwyższego (Dz. Pr. Nr 15, poz. 199), nasuwającego w praktyce wątpliwości, zagadnienia: 1) czy organ urzędowy, przedstawiający do zapłaty weksel, który już poprzednio prywatnie, lecz bezskutecznie, był do zapłaty przedstawiony, ma obowiązek, gdy dłużnik sumę wekslową płaci, domagać się także zapłacenia przypadających mu za czynność urzędową należytości (za inkaso) i 2) czy w razie odmówienia zapłaty tych należytości może z powodu ich niezapłacenia założyć protest wekslowy?

Sąd Najwyższy, po wysłuchaniu sprawozdań sędziów-referentów oraz wniosków prokuratora zważył, co następuje:

Prawo wekslowe z 14 listopada 1924 r. (Dz. u. 100, poz. 926) wkłada na posiadacza wekslu obowiązek przedstawienia na własny koszt tegoż wekslu dłużnikowi (akceptantowi wekslu trasowanego, wystawcy wekslu własnego) do zapłaty we właściwym terminie i miejscu (art. 37), w razie zaś nieotrzymania należności, posiadacz, dla zachowania praw wekslowych w przeważnej liczbie wypadków, winien założyć protest przez notarjusza względnie urzędnika sądowego (art. 43 i 84 pr. weksl.), organ ten jednak upoważniony jest także do odbioru należności i pokwitowania (art. 90) bez dokonania protestu. Dłużnik więc, który nie dopełnił uiszczenia w dacie przedstawienia mu wekslu przez wierzyciela, nie jest pozbawiony możności dokonania zapłaty później do rąk notarjusza, albo urzędnika sądowego i uniknięcia w ten sposób protestu. Wszakże już z chwilą odmowy zapłaty przy przedstawieniu wekslu w trybie art. 37 pr. weksl. dłużnik staje się winnym zwłoki, musi więc ponieść wszelkie konsekwencje, jego winą spowodowane. Do tych konsekwencyj należą wydatki na opłacenie czynności urzędowej notarjusza względnie urzędnika sądowego. Koszta te są związane z umową wekslową, gdyż mają na celu zabezpieczenie praw wekslowych, obowiązek więc ich pokrycia stanowi skutek umowy wekslowej.

Pogląd ten znajduje oparcie w ogólnych przepisach kodeksowych. Z mocy art. 1135 K. C. N. umowy wogóle obowiązują nietylko do tego, co w nich wyraźnie zastrzeżono, lecz także do wszystkich następstw, jakie słuszność, zwyczaj lub prawo nadają zobowiązaniu, zgodnie z jego naturą. Ta sama zasada wyrażona jest również w pozostałych, obowiązujących na obszarze naszego państwa kodeksach (§ 242 k. niem., § 863 ust. 2 kod. austr. według noweli z 19 marca 1916 r., art. 1539 ros. ust. cyw.). W omawianym przypadku, pomijając, iż słuszność nakłada na dłużnika obowiązek poniesienia kosztów, których powodem była jego własna wina, należy zauważyć, że obowiązek ten wypływa także z istoty umowy wekslowej, chociaż nasze prawo wekslowe wprost wyraźnego w tym względzie przepisu nie zawiera, jednak w ogólnej swej treści daje dosta-

teczną podstawę do twierdzenia, iż taka jest rzeczywiście wola prawodawcy (por. art. 27, 47, 48, 51 pr. weksl.). Wszelkie koszta wykonania czynności, niezbędnych do zrealizowania wekslu, po bezskutecznem przedstawieniu go do zapłaty obarczają dłużnika wekslowego, inaczej mówiąc posiadacz wekslu jest uprawniony do otrzymania na mocy tegoż wekslu całkowitej kwoty wekslowej, nie obciążonej żadnemi kosztami. Nie dałoby się tego osiągnąć, gdyby dopuścić, że koszta inkasa, należne organowi, mającemu sporządzić protest, nie są kosztami wekslowemi, za które dłużnik wekslowo nie odpowiada

Prawodawca w wypadkach, gdy chciał zwolnić dłużnika od obowiązku pokrycia niektórych kosztów, wyraźnie te koszta włożył na posiadacza wekslu (art. 41, 45, 63 pr. weksl.).

Szczególnie znamienny jest przepis art. 41 pr. weksl. według którego w przypadku nieprzedstawienia wekslu do zapłaty w czasie oznaczonym (art. 37), każdy dłużnik może złożyć sumę wekslową do depozytu sądowego na koszt i niebezpieczeństwo posiadacza wekslu. Przepis ten daje poważną wskazówkę do rozstrzygnięcia omawianego zagadnienia. Przewiduje on skutki opieszałości posiadacza, czyniąc go za to odpowiedzialnym w sensie obciążenia kosztami. Jeżeli więc opieszałość po stronie wierzyciela zwalnia dłużnika od wynikłych stąd kosztów, to taką samą zasadę przyjąć należy, gdy zachodzi stosunek odwrotny, czyli, że opieszałość dłużnika nie może być powodem obciążenia wierzyciela.

Przeto wobec tego, że, jak wyżej zaznaczono, obowiązek pokrycia kosztów inkasa w wypadku interwencji notarjusza albo urzędnika sądowego wypływa z przepisów wekslowych, czyli, że obowiązek ten objęty jest umową wekslową, nieuiszczenie tych kosztów musi pociągnąć za sobą skutki wekslowe, a zatem notarjusz, względnie urzędnik sądowy, winni domagać się od dłużnika rzeczonych kosztów na równi z sumą wekslową, a w razie odmowy założyć protest.

Odpowiedź więc na oba, postawione na wstępie pytania, wypada twierdząca.

Zastrzec wszakże należy, że ciężar ten ponosi dłużnik pod warunkiem, iż zachowany był przedtem przepis art. 37 pr. weksl. co do uprzedniego przedstawienia wekslu do zapłaty, w przeciwnym bowiem razie zwrócenie się do notarjusza względnie Sądu o interwencję, gdy dłużnik gotów był płacić sumę wekslową, byłoby zbyteczne i musiałoby wynikłemi stąd kosztami obciążyć wierzyciela. Spór jednak w tej materji ulega rozpoznaniu sądów w drodze procesowej. Jeżeli więc dłużnik, płacący kwotę w wekslu wymienioną, odmówi zapłacenia kosztów inkasa, zarzucając, że weksel nie był mu przedtem do zapłaty przedstawiony, organ, uprawniony do sporządzania protestów, nie ma prawa wdawać się w ocenę słuszności zarzutu dłużnika, lecz winien, przyjmując uiszczenie, jako częściowe (art. 38 pr. weksl.) założyć protest co do nieuiszczonych kosztów i wciągnąć oświadczenie dłużnika do aktu protestu (art. 85, p. 2 pr. weksl.), pozostawiając rozstrzygnięcie sporu władzy sądowej w drodze procesowej.

Z tych zasad, na mocy ust. a) art. 3 dekretu z dnia 8 lutego 1919, w przedmiocie ustroju Sądu Najwyższego (Dz. Pr. Nr 15, poz. 199), Sąd Najwyższy, w odpowiedzi na postawione we wniosku Ministra sprawiedliwości pytania, wyjaśnia: organ urzędowy, przedstawiający do zapłaty weksel, który już poprzednio prywatnie, lecz bezskutecznie był do zapłaty przedstawiony, ma obowiązek, gdy dłużnik sumę wekslową płaci, domagać się także zapłacenia przypadających mu za czynność urzędową należytości (za inkaso) i w razie odmówienia zapłaty tych należytości, może z powodu ich niezapłacenia zarządzić protest wekslowy.

SPRAWOZDANIA Z DZIAŁALNOŚCI IZB NOTARJALNYCH MAŁOPOLSKI.

I.

Sprawozdanie z działalności Izby Notarjalnej w Krakowie za czas od ostatniego aż do obecnego Kollegjum Notarjuszy, to jest od dnia 13-go czerwca 1926 roku do dnia 24-go kwietnia 1927 roku.

1. **Wspomnienie pośmiertne.** W okresie sprawozdawczym zmarli notarjusze:

1) Franciszek Horak w Nowym Targu — dnia 18. VI. 1926·
2) Gabrjel Orzakiewicz w Grybowie — dnia 26. VII. 1926·
3) Jan Glaser w Krośnie — dnia 15. IX. 1926.

Zmarłym poświęcono każdorazowo gorące wspomnienie na odnośnych posiedzeniach Izbowych, których pamięć każdorazowo uczczono przez powstanie.

2. **Ogólne.** Przystępując do szczegółowego sprawozdania z działalności Izby Notarjalnej w Krakowie w okresie sprawozdawczym, zaznaczyć należy, że o tej działalności, o pracach Izby, oraz o wszelkich niemal ważniejszych zdarzeniach w historji tej działalności zawiadamiano wszystkich Członków Kollegjum okólnikami i komunikatami, zamieszczanemi w oficjalnym organie Izb małopolskich oraz Zrzeszenia Notarjuszy i Pisarzy Hipotecznych w Warszawie, a mianowicie w „Przeglądzie Notarjalnym". Dzisiejsze zatem sprawozdanie będzie niejako streszczeniem znanych zresztą spraw.

3. **Członkowie Izby.** W okresie sprawozdawczym wszyscy Członkowie Izby, pod przewodnictwem Prezesa Izby, przez cały czas w niezmienionym składzie sprawowali swoje funkcje, w charakterze Członków z głosem stanowczym, w charakterze ekspertów, delegatów do różnych władz centralnych i innych w Warszawie, wreszcie w charakterze referentów Izbowych, a wypracowywane przez siebie wnioski przedkładali w pisemnem wygotowaniu na zwyczajnych posiedzeniach Izby pod ogólne głosowanie.

W powyższym okresie odbyło się 5 posiedzeń Członków Izby, a to w dniach 27. VI., 12. IX, 14. XI. 1926 r., oraz 6. III. i 23. IV. 1927 r., a ponadto odbyto jedno nadzwyczajne posiedzenie kollegjalne wszystkich notarjuszy i kandydatów notarjalnych w kwestji nowej ustawy o opłatach stemplowych w dniu 16 stycznia 1927 r.

Na zwyczajnych posiedzeniach Izbowych załatwione zostały wszelkie sprawy natury bieżącej, które przez dziennik podawczy jako wpływ i ekspedycja przeszły, tak, że w dniu dzisiejszym pozostają niezałatwione jedynie sprawy z ostatnich kilku dni, t. j. 5 spraw, a więc sprawy najświeższe. Wedle tegoż dziennika w okresie sprawozdawczym załatwiono ogółem 1497 spraw.

Ponadto Członkowie Izby Notarjalnej, jak niemniej całego Kollegjum, żywo interesowali się kwestją nowej ustawy o opłatach stemplowych, odbywali w tym kierunku, oprócz jednego w dniu 16 stycznia b. r. gremjalnego posiedzenia, wiele innych konferencyj, na których omawiano nietylko same postanowienia nowej ustawy, ale także jej różnolite i nierównomierne stosowanie przez poszczególne Urzędy skarbowe. Izba Notarjalna interwenjowała parokrotnie w tym kierunku w urzędach miejscowych, a nawet przez wysłanego ad hoc Delegata w osobie WP. Notarjusza Dra Stefana Góry, w samem Ministerstwie Skarbu w Warszawie, a wreszcie postanowiła odbyć specjalną konferencję w Warszawie, przy współudziale Ministerstwa Skarbu i zainteresowanych resortów, w celu uzyskania właściwej interpretacji niektórych postanowień ustawy i wywołania odpowiedniego zaakomodowania jej do miejscowych stosunków, opartych na długoletnim dotychczasowym zwyczaju.

4. **Kancelarja Izby.** Kancelarja Izby, obejmująca dotychczasowy, niepowiększony personel, pracowała pod okiem i kierunkiem Pana Prezesa bez jakichkolwiek przerw; wszelkie sprawy przeprowadzano o ile możności odwrotnie, względnie w jak najkrótszym czasie, tak, że w dniu dzisiejszym nie znajdujemy żadnych wogóle zaległości kancelaryjnych. Wszelkie wykazy statystyczne, tak obowiązujące, jakoteż i półurzędowe, prowadzone są wzorowo, nie przedstawiają żadnych zarzutów, a razem ze zbiorem wszelkich aktów Izbowych i dokumentów stanowią całkowicie przejrzysty i nieskomplikowany wzór dobrze prowadzonej kancelarji.

5. **Lustracje notarjatów.** Przeprowadzone w okresie sprawozdawczym lustracje biur notarjalnych w żadnym wypadku nie wykazały jakichkolwiek nadużyć lub przekroczeń obowiązujących przepisów i rozporządzeń, drobniejsze natomiast usterki, zauważone przez lustratorów, zostały w drodze odpowiednich ze strony Izby zarządzeń usunięte. Stwierdzono, że naogół prawie wszystkie Sądy powiatowe, z wyjątkiem zaledwie kilku, przydzielają wszystkie sprawy komisarskie notarjuszom, którzy z poruczonych im obowiązków wywiązują się ku pełnemu zadowoleniu.

W tem miejscu zauważyć należy, że agenda notarjalna naogół znacznie się zmniejszyła, a nawet jeśli niektóre notarjaty wykazują nieco wyższą w stosunku do lat poprzednich ilość liczb repertorjalnych, jednakowoż stwierdzić należy, że materjalnie liczby te są mniej wartościowe, notoryczny bowiem brak gotówki tamuje również i przeprowadzenie większych interesów.

Częstokroć napływające do Izby Notarjalnej zażalenia postronnych osób, a także i niektóre uwagi notarjuszy lustratorów wykazują, że nagół każdy niemal notarjat stosuje różnolitą taryfę za czynności notarjalne, kierując się w likwidacji różnemi zasadami. Ta niejednolitość odbija się ujemnie na wzroście agendy i wytwarza niezdrową konkurencję, to też usiłowania Izby zdążają do tego, aby obowiązująca dotychczas taryfa austrjacka była wszędzie stosowana.

Lustracje ostatnich trzech lat, przeprowadzone przez delegatów, nie dały powodu do obniżenia kwalifikacyj notarjuszy i uzdolnionych do substytucji kandydatów notarjalnych, lecz przeciwnie, na wniosek odnośnego referenta, w kilku wypadkach kwalifikacje zostały podwyższone tak notarjuszom, jakoteż i kandydatom.

Jedynie ze wszech miar pożądanem byłoby, aby PP. Notarjusze więcej zadawali sobie trudu w kształceniu zawodowem młodszego pokolenia kandydatów notarjalnych i wpływali stanowczo na podniesienie tak stanu wiadomości fachowych, jakoteż moralnego i etycznego kandydatów. Ponieważ dotychczasowy kwestjonarjusz lustracji nie odpowiada obecnym stosunkom, brakuje w nim pytań co do jakości sporządzanych aktów pod względem prawniczym, przeto kwestjonarjusz ten postanowiła Izba odpowiednio zmienić.

6. **Nominacje i przeniesienia.** W okresie sprawozdawczym, reskryptami Ministerstwa sprawiedliwości: a) przeniesiono notarjuszy pp. Henryka Breyera z Tarnobrzegu do Tarnowa, Roberta Hana z Tarnowa do Bochni, Juljana Stasiniewicza z Zakliczyna do Tarnobrzegu i Wojciecha Glińskiego z Żabna do Oświęcimia, Stanisława Flisa z Zatora do Wadowic i Stanisława Pęksę ze Suchej do Czarnego Dunajca, natomiast b) mianowano kandydatów notarjalnych pp.: a) Ludwika Gołkowskiego dla Żabna, b) Bogusława Pajora dla Zakliczyna, c) Leona Łotockiego dla Suchej, d) Michała Rzepeckiego dla Zatora, e) Dra Stefana Breyera dla Andrychowa, f) Dra Stefana Klimczyka dla Biecza.

7. **Wakanse.** W chwili sprawozdania tego wakują jeszcze posady notarjuszy: w Nowym Targu, Grybowie i Krośnie. Rozpisano konkursy na posady w Nowym Targu i Grybowie, z terminem po dzień 15 kwietnia b. r., tak, że do rozpisania konkursu pozostaje jeszcze Krosno.

Przy rozpisywaniu konkursów Izba Notarjalna kierowała się zawsze myślą o pozostałych bez zaopatrzenia wdowach po zmarłych notarjuszach, z powodu czego także i substytucje automatycznie się przedłużały.

8. **Substytucje.** Substytucje pośmiertne w chwili obecnej sprawują jeszcze: notarjusz Antoni Opidowicz w Wadowicach tudzież kandydaci: Dr Wawrzyniec Typrowicz w Nowym Targu, Stanisław Garduła w Grybowie, Józef Szeligiewicz w Krośnie, Dr Stefan Breyer w Bieczu, Dr Stefan Klimczyk w Andrychowie i Wit Bernard Juzkiewicz w Czarnym Dunajcu.

Nadając powyższe substytucje, kierowała się Izba Notarjalna przedewszystkiem życzeniami pozostałych po zmarłych notarjuszach wdów, biorąc pod uwagę lata praktyki odnośnego kandydata i jego aplikacje, tak, że substytucje te sprawują kandydaci, którzy się o nie ubiegali, których sobie rodziny życzyły, oraz którzy przed śmiercią notarjusza pracowali w jego kancelarji, czy to w charakterze kandydatów, czy też zastępowali go w urzędowaniu w czasie choroby i urlopu. Odnośnie do substytucji postanowiła Izba Notarjalna, że każdy, starający się o substytucję kandydat, musi podpisać przyrzeczenie, że pozostałe po zmarłym notarjuszu sprawy wykończy i akta uporządkuje.

9. **Obrona interesów zawodu.** Starym zwyczajem Izba Notarjalna pilnie stała na straży, by nie dopuścić inwazji z obcych zawodów do notarjatu. W tym kierunku, dzięki zrozumieniu stosunków przez Sąd Apelacyjny, w okresie sprawozdawczym na listę notarjuszy nie wpisano żadnego członka z obcego zawodu, a zamierzenia poszczególnych osób, aby bezpośrednio przez wniesienie podania kompetencyjnego na wakującą posadę notarjusza, wejść w grono naszego Kollegjum, dzięki przychylnemu stanowisku tak Izby, jakoteż i władz wyższych udaremniono.

W tym atoli kierunku, bardzo jest pożądana pomoc wszystkich notarjuszy, aby bezwarunkowo nie przyjmowali na listę swoich pracowników osób z poza grona naszych kandydatów, a jedynie tylko młodych prawników. conajwyżej z jedno lub dwuletnią praktyką sędziowską, której to praktyki obecnie tak bardzo nam brakuje.

10. **Lustracje sądownictwa małopolskiego.** W okresie sprawozdawczym przypadła wizytacja sądownictwa małopolskiego przez delegata Ministerstwa Sprawiedliwości, p. sędziego Woycickiego. P. prezes Izby przedstawił p. delegatowi wszelkie postulaty notarjatu małopolskiego, a w szczególności w dziedzinie sądownictwa niespornego. Delegat, p. Woycicki, z całem zainteresowaniem postulatów tych wysłuchał i w odpowiedzi zauważył rzeczywiście wielkie przeciążenie sędziów małopolskich agendą niesporną i zapewnił, że jego własnem dążeniem będzie przedstawić u miarodajnych czynników odpowiednie wnioski celem odciążenia sądownictwa małopolskiego agendą niesporną na korzyść notarjuszy, którzy już z urzędu swego do załatwienia tych spraw są powołani.

11. **Zatarg z powodu starań o przymus notarjalny.** Na tle dążeń do uzyskania przymusu notarjalnego, na wzór Kongresówki, zamierzonego jeszcze przed uchwaleniem obowiązującej obecnie nowej ustawy o opłatach stemplowych wywiązała się przykra ofenzywa prasowa adwokatury małopolskiej przeciwko notarjatowi. Na niesłuszne insynuacje, zamieszczane na łamach dzienników, tudzież „Głosu Adwokata“ i na różne, chcące nas w opinji publicznej zdyskredytować, ulotki, odpowiadaliśmy rzeczowo i poważnie w naszym organie, „Przeglądzie Notarjalnym“. Mamy nadzieję, że ten przykry incydent nie pozostawi

trwalszych śladów i nie zburzy dotychczasowych przyjaznych stosunków między obu stanami.

12. **Reforma rolna.** Jak powszechnie wiadomo, Krakowska Izba Notarjalna na podstawie specjalnie zawartej umowy z autorem, przyjęła na siebie obowiązki wydawcy dzieła prof. Dra Władysława Leopolda Jaworskiego, p. t.: „Prawo hipoteczne“. Niestety, z przyczyn od nas niezależnych, a w przeważnej części z powodu choroby autora, opuścił prasę jedynie tom III tegoż wydawnictwa p. t. „Reforma Rolna“. Dzieło to, aczkolwiek ze względu na swą głęboką wartość, znaleść się powinno na biurku każdego prawnika polskiego, nie znalazło żywszego popytu, pomimo, że cena tegoż tomu III, stanowiącego odrębną całość, w drodze przez Izbę naszą nabywanego, jest znacznie niższą od ceny księgarskiej, tak, że mamy do dyspozycji jeszcze zgórą ponad 250 egzemplarzy tego wydawnictwa.

Wobec powyższego Izba Notarjalna w Krakowie porozumiała się z autorem, który przyjął na siebie obowiązki wydania I. i II. tomu

13. **Działalność Izby na polu ustawodawczem.** Omawiając działalność naszej Izby na polu ustawodawczem, a zwłaszcza na polu unifikacji notarjatu całej Polski, podkreślić należy, że dzięki usilnym staraniom p. prezesa Izby, uzyskaliśmy ścisły kontakt z Komisją kodyfikacyjną, w której, wedle przyrzeczenia prezesa Komisji, JWP. Prof. Dra Fiericha, mamy zapewnione miejsce w jej pracach dla naszego przedstawiciela, w charakterze eksperta. Na żądanie tejże Komisji kodyfikacyjnej, w bieżącym roku przedłożyliśmy opracowany przez specjalną, ad hoc powołaną, komisję izbową, kwestjonarjusz, zwięźle opracowany, który ma stać się substratem dla prac Komisji kodyfikacyjnej nad nową ordynacją notarjalną.

Dla uzyskania sobie wpływu nad pracami ustawodawczemi w kierunku organizacji i unifikacji notarjatu w całej Polsce utrzymujemy ścisły kontakt ze stałą delegacją notarjatu w całej Polsce z siedzibą w Warszawie, której celem, oprócz innych, jest w pierwszym rzędzie opracowywanie projektów, wydawanie opinji w sprawach dotyczących ogólnych zadań notarjatu. Ponadto nawiązaliśmy ściślejszy kontakt z pp. notarjuszami na Śląsku Cieszyńskim, a dążeniem naszem być winno zespolenie tamtejszych notarjatów z naszą Izbą.

Wreszcie z końcem ubiegłego roku odbyła się w Wiedniu wspólna konferencja przedstawicieli notarjatu państw sukcesyjnych, na której wzięliśmy udział przez wydelegowanie w charakterze reprezentanta Izb małopolskich, tudzież Zrzeszenia notarjuszy w Warszawie, w osobie prez. Izby przem., p. Stanisława Wilczka, i p. Dra Stefana Góry, który szczegółowe sprawozdanie z tego wyjazdu przedstawił w artykule swoim, w ostatnim numerze „Przeglądu Notarjalnego“ zamieszczonym.

14. **„Przegląd Notarjalny“.** Z prawdziwą satysfakcją stwierdzić należy, że organ nasz, p. t. „Przegląd Notarjalny“, uzyskał sobie

poważne stanowisko w świecie palestry polskiej. Do współpracy w tem wydawnictwie zdołaliśmy sobie pozyskać poważne osobistości i autorytety naukowe w osobach prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego pp.: Dra Jaworskiego, Zolla, Gołąba i Dziurzyńskiego, ponadto z pośród adwokatów: prezesa Izby Adwokackiej Dra Trammera, tudzież Dra Tillesa, których poważne artykuły i opinje prawne, łącznie z artykułami i rozprawami członków naszego Kollegjum, zasilane również komunikatami Izb Notarjalnych lwowskiej i przemyskiej, tudzież Zarządu głównego Zrzeszenia notarjuszy i pisarzy hipotecznych w Warszawie, stanowią w każdym numerze prawdziwy posiłek naukowy. Aczkolwiek organ nasz, „Przegląd Notarjalny“, wydawany jest w formie tylko kwartalnika, jednakowoż stał się źródłem wielu opinij prawnych, cytowanych nawet w innych organach zrzeszeń prawniczych.

Szczegółowe sprawozdanie z „Przeglądu Notarjalnego“, objęte będzie osobnym referatem odpowiedzialnego redaktora, p. Dra Stanisława Steina.

15. **Ubezpieczenia.** W ostatnich czasach mnożą się coraz częstsze wypadki, że rodziny zmarłych notarjuszy, pozostają w skrajnej wprost nędzy, tak, że nie posiadają nawet kwot na opędzenie kosztów skromnego pogrzebu niezbędnych. — To też coraz częstsze są wypadki, że pozostałe w niedostatku wdowy i sieroty wyciągają rękę po najdrobniejsze nawet kwoty, by opędzić czy to koszta zwyczajnego utrzymania, czy też pomóc pozostałym dzieciom sierotom w nauce. — W Izbie naszej zalega cały szereg próśb o zapomogi, dotychczas z powodu braku funduszu zapomogowego niezałatwionych.

Przeto rzuconą przez Izbę Notarjalną we Lwowie myśl utworzenia własnej instytucji ubezpieczeniowej, uzupełnioną opinją Izby przemyskiej, w kierunku, aby raczej przystąpić do istniejącej już takiej instytucji publicznej, należy powitać, jako objaw dobrze odczutej niedoli naszych najdroższych. — Sprawa ta zbyt jest jednak poważną, by ją w krótkiej drodze załatwić, wymaga bowiem bardzo głębokiego zastanowienia się nad wielu kwestjami, przeto będzie ona przedmiotem obrad w oddzielnym zupełnie punkcie.

Tymczasem periculum in mora — głód i niedostatek zagląda w domostwa wdów i sierot po notarjuszach w dokuczliwy sposób — aby temu zaś chwilowo bodaj zaradzić, Krakowska Izba Notarjalna zamierza na razie wystąpić z wnioskiem o uchwalenie na czas przejściowy, dopóki nie zostanie zdefinjowaną i w czyn wprowadzoną sprawa ubezpieczeń, nieznacznej podwyżki miesięcznej, bo tylko w kwocie 2 zł od notarjatu, celem powiększenia funduszu zapomogowego i ma nadzieję, że wszyscy pp. Członkowie Kollegjum niedolę sieroctwa i wdowieństwa zrozumią i z pomocą tak drobiazgową przyjdą.

Skład wybranej na lata 1927, 1928 i 1929 Izby Notarjalnej jest następujący: Prezes: dr Starzewski Tadeusz; Członkowie Izby: dr Myciński Jan, Dr Góra Stefan, dr Stein Stanisław, Peszkowski Wa-

cław, Brason Summer Ludwik, Rybiański Aleksander; Zastępcy członków: dr Wisłocki Stanisław, Braun Karol, dr Popkiewicz Józef. Egzaminatorzy: dr Myciński Jan, dr Wisłocki Stanisław, dr Stein Stanisław, dr Góra Stefan. Rewizorowie rachunków: Poręba Józef, Japa Stanisław. Weryfikatorzy: Grzybczyk Jan, Koszyński Zygmunt.

Reaubourg,
sekretarz Izby.

II.

Sprawozdanie z działalności Izby Notarjalnej w Przemyślu.

W dniu 5 czerwca b. r. odbyło się w Przemyślu zwyczajne doroczne zebranie członków Kolegjum przemyskiego, na którem w obecności prezesa Lwowskiej Izby notarjalnej, p. Franciszka Szelewskiego, oraz w obecności delegatów Krakowskiej Izby notarjalnej w osobach pp. Wacława Peszkowskiego z Tarnowa, Ludwika Summer-Brasona i Józefa Poręby z Łańcuta, jako gości, tudzież przy obecności 34 członków, a więc przy ilości, odpowiadającej ustawie i regulaminowi — powzięto następujące uchwały:

a) Przyjęto do wiadomości sprawozdanie z czynności Izby notarjalnej za rok ubiegły, sprawozdanie kasowe za czas od dnia 1 lipca 1926 po koniec maja 1927, udzielając jednocześnie Izbie notarjalnej absolutorjum za ubiegły rok sprawozdawczy.

b) Uchwalono budżet na rok administracyjny 1927/28 w rubryce wydatków znacznie zwiększonej ze względu na potrzebę sprawienia dla Izby zużytego urządzenia kancelaryjnego i zakupu maszyny do pisania, wskutek czego i składki miesięczne znacznie podniesiono.

c) Dokonano wyborów do Izby na następujące trzechlecie, a mianowicie: wybrano — prezesem dotychczasowego prezesa p. Stanisława Wilczka, notarjusza w Przemyślu, członkami Izby p. notarjuszy:

1) Teofila Daszkiewicza ze Skolego;
2) Ernesta Ganthera z Jarosławia;
3) Leona Gwoździa z Brzozowa;
4) Władysława Kornafla z Jaworowa;
5) Juljana Kuryłowicza z Rymanowa;
6) Adolfa Nitarskiego z Pruchnika;

zastępcami zaś tychże pp. notarjuszy: Kazimierza Chmielewskiego z Medenic, Albina Limanowskiego z Doliny, Marjana Szefera z Sądowej Wiszni.

d) Poruszano i omawiano sprawy ogólno zawodowe, w szczególności sprawy ubezpieczenia wdów i sierót po członkach zawodu.

Po udzieleniu wyjaśnień w poruszonych tych sprawach, a w ostatniej w tym kierunku, iż Izba w najbliższym czasie przedłoży nowemu

nadzwyczajnemu kolegjalnemu zebraniu odpowiednie wnioski — przewodniczący zamknął obrady Kolegjum o godz. 13-tej, dziękując wszystkim przybyłym na to zebranie w szczególności zaś pp. Delegatom notarjalnych Izb w Krakowie i Lwowie za wzięcie w obradach powyższych udziału.

III.

Sprawozdanie z działalności Izby Notarjalnej we Lwowie podamy w następnym numerze.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE I KOMUNIKATY.

Zmarli w okręgu krakowskiej Izby notarjalnej. Dr Władysław Hołubowicz, notarjusz w Dąbrowej, zginął śmiercią tragiczną dnia 6 czerwca 1927. Cześć jego pamięci!

Substytucję pośmiertną sprawuje Jan Zawisły, kandydat notarjalny.

Zmarli w okręgu przemyskiej Izby notarjalnej. Ś. p. Felicjan Giżejowski, notarjusz w Samborze, zmarł tamże nagle w dniu 21 marca 1927 r. w wieku lat 68, powszechnie ceniony dla swych wysokich zalet serca i duszy i zapisany jak najlepiej w pamięci Kolegjum przemyskiego, któremu, jako długoletni członek Izby wiele owocnej pracy poświęcił. — Cześć jego pamięci!

Zmarli w okręgu lwowskiej Izby notarjalnej. Notarjusze: ś. p. Włodzimierz Lewicki w Śniatynie, ś. p. Aleksander Strocki w Otynji, ś. p. Dr Jan Kuryś w Sokalu i Adolf Schapira we Lwowie. Cześć ich pamięci!

Substytutem pierwszego jest Jan Höffner, substytutem drugiego jest Izydor Strocki, substytutem trzeciego jest Dr Jan Drzewicki, zaś substytutem czwartego Dr Henryk Weissberg.

Przeniesienia i mianowania notarjuszy. Reskr. Min. spraw. z 2 kwietnia 1927 L. II. 63094/27 a) przeniesieni: 1) not. Stanisław Flis, z Zatora do Wadowic, 2) not. Stanisław Pęksa z Suchej do Czarnego Dunajca, b) mianowani: 1) kand. not. Leon Łotocki dla Suchej, 2) kand. not. Michał Rzepecki dla Zatora, 3) kand. not. dr Stefan Breyer dla Andrychowa, 4) kand. not. dr Stefan Klimczyk dla Biecza.

Do wykładni ustawy o opłatach stemplowych. Ministerstwo skarbu nadsyła pod datą 9/V 1927 (L. DPO. 3880/VII) następujące dwie tezy:

(art. 20). W myśl ustępu trzeciego art. 20 u. o. s. opłata ma być uiszczona przed upływem normalnego terminu trzechtygodniowego (przewidzianego w ustępie pierwszym, względnie drugim, tegoż artykułu), jeżeli przedtem „ma być wykonana umowa, którą stwierdza pismo“; w tym przypadku należy uiścić opłatę przed rozpoczęciem wykonania umowy. Z przepisu tego nie można wysnuwać wniosku, że od pisma, które stwierdza umowę (a do którego nie stosuje się artykułów 27 i 28 lub ustępu trzeciego art. 30), opłata musi być uiszczona przy sporządzeniu pisma (lub jeszcze przed jego sporządzeniem), a zatem w sposób podany w punkcie „a“ artykułu 23 lub w punkcie „a“ artykułu 24 — gdy według treści pisma umowa została w całości lub

w części wykonana całkowicie lub częściowo przed sporządzeniem pisma (art. 6, ustęp ostatni).

Jeżeli przed sporządzeniem pisma umowa została wykonana w całości — n. p. gdy przy sprzedaży sprzedawca potwierdza, że przed podpisaniem umowy lub przy jej podpisaniu otrzymał cenę kupna w całości i zarazem kupujący poświadcza, że rzecz sprzedana została mu już oddana w posiadanie albo gdy rzecz „zostaje oddana w posiadanie symbolicznie przez podpisanie kontraktu“, to normalny termin trzechtygodniowy nie ulega żadnej zmianie. Tak samo ma się rzecz, gdy w kontrakcie (stwierdzającym zupełne uiszczenie ceny) postanowiono, że oddanie w posiadanie ma nastąpić w dniu podpisania umowy.

Jeżeli zaś pismo stwierdza częściowe wykonanie umowy (n. p. oddanie w posiadanie bez uiszczenia ceny lub po uiszczeniu części ceny), to termin uiszczenia tylko w takim razie ulega przyśpieszeniu, jeżeli przed jego upływem następuje wykonanie bądź całej reszty świadczenia, bądź znowu wykonanie części, nie wypełniającej jeszcze całości (L. DPO. 3880/VII/27).

(art. 20 i 177). Jeżeli pismo, podlegające opłacie stemplowej, złożono przed upływem terminu trzechtygodniowego (przewidzianego w ustępie pierwszym względnie drugim art. 20) sądowi, mającemu siedzibę na obszarze, na którym obowiązuje kodeks cywilny austrjacki, celem wpisania treści tego pisma do księgi wieczystej (art. 165 u. o. s.), to opłata ma być uiszczczona zasadniczo w ciągu dwóch tygodni od dnia wniesienia pisma do sądu.

Na skutek niniejszego zarządzenia termin trzechtygodniowy, przewidziany w ustępie pierwszym, względnie drugim, art. 20, nie ulega przedłużeniu. Jeżeli n. p. pismo, podlegające opłacie, sporządzone w dniu 1 czerwca, wniesiono do sądu w dniu 2 czerwca, to opłatę należy uiścić najpóźniej w dniu 16 czerwca. Jeżeli zaś pismo, sporządzone w dniu 1 czerwca, wniesiono do sądu w dniu 15 czerwca, to nie obowiązuje termin dwutygodniowy, lecz opłatę należy uiścić w ciągu trzech tygodni od dnia sporządzenia pisma, t. j. najpóźniej w dniu 22 czerwca.

Również nie ulega zmianie przepis art. 20, tyczący się przyspieszenia terminu płatności na skutek wykonania umowy przed upływem normalnego terminu trzechtygodniowego (L. DPO 3880/VII/27).

W sprawie odpisów dla zbioru dokumentów wyjaśnia prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie, co następuje:

Doszło do mej wiadomości, że w niektórych Sądach przyjmowane są odpisy dla zbioru dokumentów sporządzone na lichym papierze maszynowym i zapomocą kalki maszynowej, co powoduje, że dokument staje się z czasem nieczytelnym.

Kwestja odpisów dla zbioru dokumentów uregulowana jest postanowieniami § 90 ustawy hipotecznej z dnia 25 lipca 1871 Nr 95 Dz. u. p. oraz § 17 instrukcji do powyższej ustawy z dnia 12 stycznia

1872 Nr 5 Dz. u. p., a nadto w przedmiocie przyjmowania sporządzonych odpisów dla zbioru dokumentów na maszynie, wydane zostały przez b. austr. Ministerstwo sprawiedliwości reskrypty z 10 lipca 1901 L. 13414, z 7 października 1902 L. 21338 i z 14 sierpnia 1906 L. 11504, zamieszczone w instrukcji sądowej w wydaniu Schauera z r. 1917. przy § 89 instr. str. 563, wedle których do zbioru dokumentów mogą być przyjmowane tylko odpisy maszynowe uskutecznione na czarnej wstążce, a natomtast nie można przyjmować odpisów odbitych na niebieskiej wstążce lub też sporządzonych na kalce maszynowej.

Przypominając powyższe przepisy i rozporządzenia, proszę Panów Prezesów, Panów Naczelników Sądów powiatowych o przestrzeganie, aby do zbioru dokumentów nie przyjmowano odpisów sporządzonych zapomocą kalki, lecz tylko sporządzone bezpośrednio maszyną na czarnej wstążce.

Również nie należy przyjmować do zbioru dokumentów odpisów sporządzonych na lichym bibułkowatym papierze maszynowym.

Okólnik w sprawie wpłat na cedułki należytościowe. Podnoszą niektóre Sądy, że zdarza się bardzo często, iż pp. adwokaci i notarjusze, przesyłając do Sądu pieniądze na skutek otrzymanych cedułek nalezytościowych, wymieniają tylko nazwiska stron i liczbę czynności aktów sądowych, a nie podają pozycji księgi pieniężnej, uwidocznionej w cedułce należytościowej, pod którą to pozycją dana należytość została przypisana w księdze pieniężnej.

Ponieważ pozycyj w księdze pieniężnej jest nieraz znaczna ilość, przeto wyszukanie odnośnych pozycyj połączone jest z większą stratą czasu.

Dlatego prezes Sądu apelacyjnego w Krakowie zwraca się do Izby notarjalnej z prośbą o udzielenie pp. notarjuszom odpowiednich wskazówek, aby przy przesyłaniu pieniędzy do Sądów na skutek otrzymanej cedułki należytościowej, podawali zawsze także i liczbę dotyczącej pozycji księgi pieniężnej.

Pp. notarjuszom nie zrobi to różnicy, a Sądom oszczędzi straty czasu i ułatwi pracę.

Jubileusz prof. Petrażyckiego. W roku bieżącym przypada 35-letnia rocznica pracy naukowej Leona Petrażyckiego, prof. uniw. warszawskiego. Komitet, zawiązany z grona wybitnych osób świata nauki, wydał odezwę, w której podnosi zasługi Jubilata, polegające na głębokiej naukowej analizie prawa rzymskiego i cywilnego współczesnego, wysunięciu haseł rozszerzenia i pogłębienia metod badania prawa celem ujęcia i zrozumienia prawa, jako zjawiska realnego psychiki ludzkiej i jako czynnika rozwoju społecznego. W celu uczczenia tego męża nauki komitet przystępuje do polskiego wydania dzieł prof. Petrażyckiego, ogłasza w tym celu subskrypcję na nie i zaprasza do składania przedpłaty. Jako tom I. wydany będzie „Wstęp do nauki prawa i moralności". Przedpłata wynosi 10 zł Nadsyłać ją należy do komitetu, pod adresem: Wiktor Leśniewski, Warszawa, Marszałkowska Nr 77, m. 7.

Z działalności komisji kodyfikacyjnej. Komisja kodyfikacyjna ogłosiła drukiem sprawozdanie ze swej działalności do końca r. 1926. Wyniki prac w poszczególnych sekcjach przedstawiają się następująco:

1) Sekcja prawa cywilnego:

a) Prawo o zobowiązaniach opracowuje się w kontakcie z komitetem francusko-włoskim, opracowuj. analogiczny projekt. Refer.: prof. Łyskowski, prof. Longchamps, adw. Domański.

b) Prawo małżeńskie. Projekt prawa małż. osobowego, opracowany przez prof. Lutostańskiego, w trzeciem czytaniu podkomisji.

c) Prawo opieki i kurateli. Refer.: prof. Jaworski. Pierworys ma być ukończony do 1. II. 1927.

d) Prawo spadkowo. Refer. prezes Konic. Projekt ma być przedłożony podkomisji na początku r. 1927.

e) Prawo rzeczowe opracowuje prof. Zoll.

2) Sekcja postępowania cywilnego:

a) Procedura cywilna. Projekt wykończony w III. czytaniu. Ustawa wprowadcza w opracow. refer. prezesa Mańkowskiego. Cała praca nad procedurą cyw. ma być wykończona w r. 1927.

b) Ordynacja adwokacka. Projekt prof. Litauera przedmiotem obrad delegatów Izb adwokackich.

c) Ordynacja egzekucyjna. Refer.: prof. Stefko. Na razie wygotowany projekt licytacji nieruchomości i wpisu hipoteki sądowej.

d) Ordynacja upadłościowa częściowo opracowana. Refer.: adw. Trammer.

e) Ustawa notarjalna. Na razie przedmiotem obrad kwestjonarjusz, obejmujący główne zasady tej ustawy. Refer.: not. dr Góra, not. Brasson, not. dr Stein.

3) Sekcja prawa handlowego:

a) Projekt prof. Zolla o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji stał się ustawą.

b) Projekt ustawy akcyjnej i ustawy o Spółkach z ogran. odpow. już gotowe, mają przyjść pod obrady Sekcji. Refer. prof. Doliński.

c) Kodeks handlowy w opracowaniu prof. Górskiego.

4) Sekcja prawa karnego:

Pojawiły się dwa projekty części szczegółowej: prof. Makowskiego i prof. Makarewicza.

5) Sekcja postępowania karnego:

Projekt ustawy postępow. karn. (ref. Mogilnicki, Rymowicz) przedłożony ministerstwu sprawiedliwości.

Walny Zjazd kandydatów adw. W dniach 5 i 6 czerwca 1927 odbył się w Krakowie I. Walny Zjazd kandydatów adwokackich

Małopolski i Śląska Cieszyńskiego, zainicjowany przez stowarzyszenie kandydatów adw. w Krakowie. Zjazd poświęcony był zagadnieniu reformy ordynacji adw. w Polsce i uzgodnieniu stanowiska ogółu kandydatów adw. w przedmiocie projektu przyszłych ogólno-polskich przepisów o aplikacji adw. i praktyce sądowej.

Stała delegacja Zrzeszeń i Instytucyj prawniczych Rzeczypospolitej Polskiej przesyła memorjał przewodniczącego wydziału wykonawczego warszawskiego komitetu współpracy z komitetem organizacyjnym w Krakowie II. Zjazdu Prawników polskich w Krakowie — sekretarza generalnego Stałej delegacji Zrzeszeń i Instytucyj prawniczych R. P., w sprawie szczegółów organizacyjnych (wniosków) II. Zjazdu. który w skróceniu podajemy,

W pierwszej połowie r. 1926 ukonstytuowały się, zgodnie z zasadami regulaminowemi, przyjętemi dla I. Zjazdu Prawników polskich w Wilnie (1924), dwa komitety przygotowawcze: Organizacyjny w ustalonem uchwałą Zjazdu wileńskiego miejscu, t. j. w Krakowie. oraz warszawski komitet współpracy (z urzędu, z łona Stałej delegacji Zrzeszeń i Instytucyj prawniczych R. P.) z trzema podkomitetami we Lwowie, w Poznaniu i w Wilnie.

a) Obowiązki komitetu organizacyjnego (przygotowawczego) w Krakowie objął w porozumieniu ze Stałą delegacją Zarząd miejscowego Towarzystwa prawniczego i ekonomicznego (z prawem kooptacji do uznania prezesa T-wa). Prezydjum tego komitetu stanowią: Prezes, prof. Stanisław Kutrzeba; wiceprezes, sędzia dr Józef Muczkowski; sekretarz, dr Jan Gwiazdomorski.

b) Ukonstytuowanie się warszawskiego komitetu współpracy nastąpiło trybem regulaminowym, przyjętym analogicznie w okresie przygotowań do I. Zjazdu. Przewodnictwo objął: sędzia, Jan Morawski (przewodniczący Wydz. wyk. Stałej delegacji Zrzerzeń i Instytucyj prawniczych R. P.); sekretarzem: prof. Emil Stanisław Rappaport (sekretarz generalny Stałej delegacji).

Ponadto w porozumieniu z wydziałem wykonawczym warszawskiego komitetu współpracy, ukonstytułowały się wyżej wskazanym trybem 3 podkomitety współpracy, a mianowicie: we Lwowie w osobach: prof. Romana Longchampsa (przewodniczący), adw. Artura Tilla (zast. przewodniczącego), sędziego Zygmunta Hahna (sekretarz); w Poznaniu w osobach: prof. Antoniego Peretiatkowicza (przewodniczący), prof. Józefa Bossowskiego (zast. przewodniczącego), adw. Stanisława Celichowskiego (sekretarz); w Wilnie w osobach. prof. Alfonsa Parczewskiego (przewodniczący), prof. Wacława Komarnickiego (zast przewodniczącego), prof. Franciszka Bossowskiego (sekretarz).

Program i regulamin Zjazdu. Zgodnie z dotychczasową organizacją Zjazdów poprzednich, warszawski komitet współpracy proponuje podział Zjazdu na sekcje, a mianowicie: Sekcję prawa państwowego, administracyjnego, cywilnego i karnego.

Tematy, omówione w sekcjach, powinny być przedmiotem sprawozdania na plenum, złożonego przez odnośnych przewodniczących, przyczem zarówno w sekcji, jak na plenum zapadałyby większością głosów opinje sekcji, a następnie Zjazdu w danej materji.

Jako tematy obrad proponuje komitet w sekcji prawa państwowego zagadnienie.

Czy należy utworzyć Radę stanu R. P. i jak ją zorganizować? Referent: Jan Kopczyński, prezes Najwyższego Tryb. administracyjnego — Koreferent: Antoni Peretiatkowicz, prof. uniwersytetu poznańskiego.

W sekcji prawa administracyjnego.

Zagadnienie.

Udział czynnika obywatelskiego w administracji państwowej. Referent: Karol Birgfellner, sędzia Najw. Tryb. administracyjnego — Koreferent do uznania komitetu organizacyjnego.

Zagadnienie.

Sprawa rozbudowy sądownictwa administracyjnego w Polsce. Referent: Tadeusz Hilarowicz, wiceprezes Pol. Inst. administracyjnego — Koreferent do uznania komitetu organizacyjnego.

W sekcji prawa karnego.

Zagadnienie.

Kodeks karny policyjny, jego zakres i podział treści. Referent: sen. prof. Juljusz Makarewicz — Koreferenci: sędzia Józef Rosenzweig, Warszawa, sędzia Ludwik Dworzak, Lwów.

W sekcji prawa cywilnego.

Zagadnienie.

Zagadnienie umiędzynarodowienia prawa o zobowiązaniach. Referent: prof. I. Łyskowski — Koreferent, względnie koreferenci do uznania komitetu organizacyjnego.

Przy tej sposobności przypominamy, że w poprzednim numerze „Przeglądu Notarjalnego“, zamieściliśmy komunikat Stałej delegacji o ściąganiu od członków Zrzeszeń, wchodzących w skład Stałej delegacji „pozłotnego“ na cele Zjazdu.

PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

(Orzeczenia Izby I. i III. Sądu Najwyższego oraz Najwyższego Trybunału administracyjnego). Objaśnienia: O. S. P. = Orzecznictwo sądów polskich. — R. P. E. = Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny. — P. P. A. = Przegląd Prawa i Administracji. — P. S. = Przegląd Sądowy. — G. P. = Głos Prawa.

I. USTAWODAWSTWO POROSYJSKIE.

1) Kodeks cywilny Królestwa Polskiego i Kodeks Napoleona.

Art. 146 prawa o małżeństwie. Ani konstytucja, ani konkordat nie uchyliły mocy obowiązującej art. 146 prawa o małżeństwie w brzmieniu, nadanem mu przez prawo z r. 1891 (O. S. N. I. I 8 listopada 1926 C. 260/25, O. S. P. T. VI Nr 152).

K. N. art. 841. Prawo wykonania skupu należy do ogółu praw spadkobiercy i może być odziedziczone przez jego sukcesora. Skupowi ulega także obcy nabywca praw zapisobiercy ogólnego lub pod tytułem ogólnym (O. S. N. 25 stycznia 1927 I. C. 1279/25, R. P. E. R. VII. z. 2 str. 379).

K. N. art. 1654. Sprzedawca ma prawo żądać rozwiązania sprzedaży, jeżeli nabywca zapłacił mu kradzionemi pieniądzmi, które zostały sprzedawcy odebrane w trybie postępowania karnego (O. S. N. 21 IV 1926 I. C. 1986/25, R. P. E Nr VII z. 2).

K. N. art. 2279. Zasłaniać się tym przepisem ma prawo tylko posiadacz; przepis ten istnieje w interesie trzeciego dobrej wiary, trzeci jednak, gdy zwraca rzecz właścicielowi i zrzeka się dobrodziejstwa z art. 2279, nie osłabia swego stanowiska w stosunku do tej osoby, która mu ową rzecz wydała w złej wierze, jako swoją (O. S N z 11 maja 1926 I. C. 1986/25, R. P. E. r. VII z. 2).

2) Ustawa hipoteczna.

Ust. hip. z 1818 r. art. 37. Przeciwko skardze o zerwanie sprzedaży nieruchomości hipotekowanej z powodu pokrzywdzenia, gdy zastrzeżenie nie było do wykazu hip. wciągnięte, trzeci nabywca nie może się bronić przepisem art. 37 u. h. gdy zostało ustalone, że dalsza aljenacja dokonana została jedynie pozornie dla przeszkodzenia sprzedawcy w dochodzeniu jego praw, albo że aczkolwiek było zbyciem rzeczywistem, lecz zdziałana została na szkodę sprzedawcy na skutek zmowy między pierwotnym a następnym nabywcą (O. S. N. z 26 listopada 1926 I. C. 1088/25, R. P. E. r. VII z. 2).

3) Prawo cywilne ziem wschodnich.

Art. 220. Aczkolwiek nieletni z ukończeniem lat 17 obejmuje zarząd swego majątku, jednak przed dojściem do pełnoletności nie może wnieść pozwu o wydanie spadku bez udziału opiekuna (O. S. N. z 20 grudnia 1926 I. C. 1725/24, R. P. E. r. VII z. 2).

Art. 425, 433, 434. Właścicielowi placu, stanowiącego przedmiot użyteczności publicznej, służy prawo ściągnienia pożytków z placu, z tem jednak zastrzeżeniem, aby zarządzenia właściciela nie stanowiły przeszkody w korzystaniu z placu w sposób zgodny z jego przeznaczeniem (O. S. N. I. I z 19 października—11 listopada 1926 I. C. 2335/24, R. P. E. r. VII z. 2).

4) Procedura cywilna.

Art. 167. Okoliczność, że sąd pokoju, wyłączając decyzję błędnie poinformował strony, iż służy im termin miesięczny do zaskarżenia tej decyzji, gdy służy termin siedmiodniowy, nie może stanowić usprawiedliwienia uchybienia terminu siedmiodniowego. Może jednak być podstawą do przywrócenia uchybionego terminu (O. S. N. z 7 stycznia—15 października 1926 I. C. 1458/25, R. P. E. r. VII z. 2).

P. c. art. 964. — Dopuszczalna jest skarga kasacyjna na decyzję sądu apelacyjnego, wydaną w przedmiocie wykładni wyroku tegoż sądu (O. S. N. z 29 października 1926 I. C. 730/25, R. P. E. r. VII z. 2).

P. c. art. 1331. — Nie jest potrzebne uprzednie zezwolenie sądu apelacyjnego na wytoczenie powództwa przeciw komornikowi o odszkodowanie za straty, zrządzone jego nieprawidłowemi czynnościami urzędowemi, a to wobec późniejszych przepisów, które tego zastrzeżenia nie zawierają i stoją z niem w sprzeczności (art. 121 konstytucji art. 118 ustawy o państw. służbie cyw., art. 71 ustawy o organ. władz. dyscypl.) (O. S. N. z 4 maja 1920 I. C. 2060/25, R. P. E. r. VII z 2).

5) Sprawy notarjatu.

Spór o zasadność włożenia na notarjusza przez jego zwierzchność obowiązku uiszczania opłaty za korzystanie z lokalu urzędowego w gmachu hipoteki, należącym do Skarbu Państwa, nie ulega jurysdykcji sądów cywilnych, lecz może być rozstrzygnięty w instancjach administracyjnych (O. S. N. z 22 października 1926 I. C. 924/25, R. P. E. r. VII z. 2).

II. USTAWODAWSTWO POAUSTRJACKIE.

1) Kodeks cywilny.

§ 171. Obowiązek utrzymywania dziecka nieślubnego przechodzi nietylko na bezpośrednich, ale i na dalszych dziedziców ojca nieślubnego (O. S. N. z 5 października 1926, III. Rw. 1854 P. P. A. R. 52, Kw. 1 Nr 6).

§ 293 u. c. Grunty, których wykaz hipoteczny doznał w czasie wojny zniszczenia, nie tracą przez to charakteru rzeczy nieruchomej (Orz. z 27 października 1926, III. Rw. 1051/26, R. P. S. VII str. 165).

§ 365. Ustalenie wynagrodzenia za grunty, wywłaszczone na cele rolnicze, nie należy na drogę sądową postępowania niespornego (O. S. N. z 9 maja 1923 R 858/22, R. P. E. r. VII z. 2).

§ 451. Wpis egzekucyjnego prawa zastawu może i obecnie być dozwolony w walucie austrjacko-węgierskiej, jeżeli tytuł egzekucyjny opiewa na tę walutę (O. S. N. z 7 grudnia 1926 R. 447/25, O. S P. T. V Nr 109).

§ 581. Ślepy może ustnie pozasądownie zeznać ważnie rozporządzenie ostatniej woli (O. S N. z 30 listopada 1926 III. R. 979 26, P. P. A. R. 52, Rw. 1 Nr 10).

§ 879 liczba 3 u. c. Odpłatne zrzeczenie się praw spadkowych nie narusza przepisu § 879 liczba 3 u. c. i nie sprzeciwia się dobrym obyczajom (Orz. plen. z dnia 19 marca 1925 r. III. Rw. 767/24, O. S. P. V. 159).

§ 948. Nadanie synowi wstępującemu w stan małżeński gruntów z obowiązkiem spłaty rodzeństwa jest darowizną odwołalną, jeżeli obdarowany będzie w stanie uskutecznić spłaty z dochodów oddanego gospodarstwa bez naruszenia jego substancji (O. S. N. z 12 stycznia 1927 Rw. 1542/26, R. P. E. VII z. 2).

§ 982. Skrypt dłużny, zeznany jednostronnie przez dłużnika w formie aktu notarjalnego, nie wiąże dłużnika, jeżeli zastrzegł sobie oznaczenie czasu, kiedy notarjusz będzie mógł ten skrypt wnieść do Sądu hipotecznego (O. S. N. z 14 grudnia 1926 Rw. 1952/26, R. P. E. r. VI. z. 2).

§ 1090. Oznaczenie idealnej części nieruchomości, jako przedmiotu dzierżawy a czynszu odpowiadającego zwyczajowi miejscowemu w gminie, jako czynszu umownego nie wystarcza do zaistnienia umowy dzierżawy (O. S. N. z 22 grudnia 1926 Rw. 2314/26).

§ 1096. u. c. Lokator potrzebuje zezwolenia właściciela domu na założenie połączenia telefonicznego do swego mieszkania. Jednak właściciel domu może tylko wówczas odmówić zezwolenia, gdy założenie połączenia telefonicznego przyniosłoby mu szkodę istotną (§ 1295/2 u. c.) (Orz. plen. z 16 października 1926 III. Rw. 441/26). (*P. S.*)

§ 1198. Spólnik, prowadzący interesy Spółki, jest obowiązany prawdziwość i zupełność rachunków złożonych przy rozwiązaniu Spółki zaprzysiąc na żądanie innych spólników (O. S. N. z 12 stycznia 1927 Rw. 1252/26, R. P. E. r. VII z. 2).

§ 1220. Wyposażenie, o ile przenosi właściwą miarę, oceniać należy co do tej nadwyżki, jako darowiznę.

Nadwyżka ta — o ile nie nastąpiło rzeczywiste oddanie — wymaga dla ważności aktu notarjalnego (O. S. N. z 15 czerwca 1926 III. Rw. 907/26).

§ 1231 u. c. (§ 1 ust. z 25 lipca 1871 Nr 76 Dz. p. p.). Do ważności umowy o daniu synowi wyprawy nie potrzeba aktu notar.

ani formy pisemnej, o ile przyznana wyprawa odpowiada majątkowi rodziców (Orz. z 11 listopada 1925 III. Rw. 984/25, S. Przemyśl Cg. I. a. 534/23). (*P. S.*)

2) Kodeks handlowy.

O kod. handl. art. 310. Ustanowienie prawa zastawu na udziale w Spółce nie jest ustanowieniem zastawu ręcznego w rozumieniu art. 310 kod. handl. (O. plenarne I. III. z 27 listopada 1926 R. 963/26, R. P. S. r. VII z. 2).

3) Norma jurysdykcyjna, procedura cywilna, ordynacja egzekucyjna.

P. c. § 272. Sądowi wolno uznać zeznania świadków za wiarygodne tylko w części, jeżeli dalsza część zeznań okazała się nieprawdziwą (O. S. N. z 26 października 1926 III. Rw. 202/26, P. i. A. R. 52. Rw. 1 Nr 22).

P. c. § 474. Sąd odwoławczy, który na odwołanie spóźnione rozpisał rozprawę ustną, może, skoro spostrzeże spóźnienie odwołania, rozprawę odwołać i odwołanie odrzucić (O. S. N. z 3 lutego 1926 R. 57/26).

P. c. § 482 (180, 182, 195, 496 liczba 2, 3). Jeżeli skutkiem wadliwego kierownictwa proces. w I. inst. (§ 180, 182, 195 p. c.), pewnej kwestji prawnej nie zbadano (czy w wyp. odkupu zadłużonego dwom osobom, wskutek niemożności wykonania przez jedną, druga się nie zgłaszała względem odkupu), choć ze względów prawnych zbadaną i ustaloną być winna, to poruszenie tej kwestji choćby pierwszy raz w pisemnej apelacji nie jest nowością w rozumieniu § 482 p. c., lecz wytknięciem braków postępow. w myśl § 496 liczba 2, 3 p. c. (Orz. III. Rw. 622/26). (*P. S.*)

P. c. § 577. Postanowienie umowy zbiorowej między pracodawcą a robotnikami, że ustanowia się Sąd rozjemczy dla załatwiania spraw spornych, jest wpisem na Sąd polubowny z § 577 p. c. Do skuteczności takiego postanowienia potrzeba, aby umowę podpisały obie strony (§ 884 k. c.) lub pełnomocnicy, upoważnieni szczegółowo do zawarcia takiej umowy (§ 1008 k. c.) (O. S. N. z 2 listopada 1926 R. 1852/26).

O. e. art. 3. ust. wprow. ord. egz., § 1 liczba 13 ord. egz., art. 107 ust. 19 maja 1920 poz. 272 Dz. u. Art. 107 zd. 2 ustawy z 19 maja 1920 poz. 272 Dz. u. postanawia, że w przedmiocie ściągania należności Kas chorych pozostają aż do dalszego zarządzenia nadal w mocy obowiązującej przepisy prawne, dotyczące postęp. administr. i cywilno-sądowego wraz z egzekucyjnem i konkursowem. Według zaś przepisów postęp. cywilno-sądowego i egzekucyjnego wkładki na rzecz powiat. Kas chorych, jako podpadające pod pojęcie świadczeń na cele publiczne, korzystały z egzekucji sądowej w myśl przepisów art. III. ustawy wprow. ordyn. egzek., jak to szczegółowo wyjaśnił i uzasadnił b. austr. Sąd Najw. w Wiedniu w orzecz. plen. z 7 listopada 1899

Jud. 144 i z 16 października 1917 Jud. 251. Wykazy zaległości Kas chorych, zaopatrzone w potwierdzenie ściągalności przez starostwo w myśl przepisu § 54 ust. 2 ord. egz., stanowią tytuł egzekucyjny z § 1 L. 13 ord. egz. i art. III ustawy wprow. ord. egz. Wynika to również z następujących dalszych przepisów prawnych: Przepis art. 53 ust. 1 ustawy z 19 maja 1920 poz. 272 Dz. u. opiewa, że „zaległe składki, koszty egzekucyjne i inne należności Kasy, ściągane są w ten sam sposób, jak podatki gminne“, a ustawa z 11 sierpnia 1923 poz. 747 Dz. u. o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych postanawia w art. 55 ust. 3, że „na obszarze b. dzielnicy austr. nie uiszczone we właściwym terminie samoistne daniny komunalne mogą być ściągane w drodze egzekucji sądowej na podstawie ustawy z dnia 27 maja 1896 Nr 79 Dz. u.“, a więc na podstawie ordynacji egzek. (Orz. z 9 lutego 1927 III. R. 1024/26. S. Rzeszów E. 104/26. Podobnie Orz. z 10 listopada 1926 III. R. 934/26. Vide także w niniejszym zbierze I. poz. 543, 544).

(*P. S.*)

O. e. § 4 l. 4. (por. § 53 ord. układowej). Układ zawarty w postępowaniu układowem stanowi tytuł egzekucyjny dla wierzytelności, uznanych przez dłużnika i zamieszczonych w wykazie wierzycieli komisarza układowego (O. S. N. z 2 listopada 1926 R. 727/26, R. P. E. r. VII z. 2).

O. e. § 4712. Żądanie przysięgi wyjawienia uzasadnia sam fakt częściowej lub całkowitej bezowocności egzekucji na ruchomości. Obojętne jest, czy dłużnik ma inny majątek (nieruchomy) (O. S. N. I. III z 12 kwietnia 1926 III. R. 574/26, P. P. A. R. 52, Kw. 1 Nr 13).

O. e. § 78. Skargą o nieważność z § 529 p. c. nie można zaskarżać uchwał, wydanych w postępowaniu egzekucyjnem (O. S. N. I. III z 27 kwietnia 1926 k. c. Rw. 769/26, O. S. P. T. VI Nr 167).

O. e. § 370. Na podstawie tytułu wykonawczego, wydanego przez Sąd dzielnicy porosyjskiej, zabezpieczającego powództwo przez dozwolenie ostrzeżenia hipotecznego — można na obszarze Małopolski dozwolić prenotacji prawa zastawu na realnościach strony pozwanej (O. S. N. z 19 października 1926 III. R. 612/26, P. P. A. R. 52, Rw. Nr 37).

III. USTAWODAWSTWO POLSKIE.

1) Rozporządzenie o przerachowaniu.

§ 5 i 6. Przy przerachowaniu wierzytelności hipotecznych przeciw dłużnikowi hipotecznemu, przerachowaniu podlegają tylko 3-letnie odsetki od dnia podania wniosku o przerachowanie, wstecz licząc, o ile z księgi gruntowej nie widoczna, że i dawniejsze nie uległy przedawnieniu (O. S. N. z 10 listopada 1926 III. R. 908/26, P. P. A. R. 52, z. 2 Nr 50).

§ 6, 33 (§ 1408 u. c.) Nabywca realności, któremu sprzedawca dług hipot. do zapłaty w kontrakcie kupna przekazał, nie staje się dłużnikiem osobistym, jeżeli długu tego wyraźnie wobec wierzyc. nie przyjął; odpowiada tylko jako wierzyciel hipot. w myśl §§ 6, 33 rozp. walor. (Orz. z 2 marca 1926 III. Rw. 981/25, S. Lwów Nc. XX. 40/24, Prz. pr. 51 poz. 139). (*P. S.*)

§ 47. Wierzyciel ma prawo żądać przerachowania i zasądzenia odsetek bez uprzedniego dokonania przerachowania kapitału (O. S. N. I. I z 31 grudnia 1926 C. 1546/26, O. S. P. T. VI Nr 154).

2) Ustawa z 11 kwietnia 1924 o ochronie lokatorów.

Dz. U. Nr 39 poz. 4061, art. 3 liczba 1 ust. o ochronie lokatorów. Czynsz najmu, podlegający swobodnemu ustaleniu przez strony, może być umówiony w walucie obcej (Orz. z 2 listopada 1926 III. Rw. 1982/26). (*P. S.*)

Art. 10 c. Jeśli podstawy faktyczne, przytoczone dla uzasadnienia ważnej przyczyny wypowiedzenia ustalone zostały zasądzającemi wyrokami karnemi, zbędne jest prowadzenie na te same okoliczności dowodów w sprawie o wypowiedzenie (O. S. N. z 12 października 1926 III. Rw. 1343/26).

Art. 11 liczba 1. Własna potrzeba wynajmu może być uznaną za ważną przyczynę wypow. najmu, o ile lokal nie jest niezbędnie potrzebny lokatorowi. Tak się ma rzecz, jeżeli lokator wynajął 2 lokale, jeden podnajął, a wynajmujący, ludzie starsi, zmuszeni mieszkać w nieopalonych komórkach z braku mieszkania (Orz. z 15 stycznia 1926 I. C. 580/25, O. S, P. VI 90). (*P. S.*)

Art. 11, 1-2 a. Ważna przyczyna wypowiedzenia zachodzi i wtedy, gdy lokator zalega z zapłatą czynszu w wysokości dwóch rat, choćby zaległość ta urosła z powodu niedopłacenia kilku rat czynszowych (O. S. N. z 26 października 1926 III. Rw. 1946/26).

Art. 11, 1-3. Uchwała Sądu procesowego, ustalająca wysokość komornego podstawowego, nie ulega zaskarżeniu odrębnym rekursem, lecz tylko odwołaniu łącznie z wyrokiem (O. S. N. I. III z 14 grudnia 1926 R. 1066/26, R. P. E. r. VII z. 2).

Art. 11. Wypowiadający najem ma obowiązek przytoczyć ważną przyczynę wypowiedzenia jedynie przeciw głównemu najemcy, a nie także przeciw podnajemcy. Podnajemca ma w sporze o wypowiedzenie tylko stanowisko działacza ubocznego (Orz. S. N. z 23 listopada 1926 III. Rw. 1571/26). (*G. P.*)

Art. 12, 1-1. Jeżeli jest kilka osób, upoważnionych do korzystania na podstawie ustawy o ochronie lokatorów z lokalu pozostałego po zmarłym lokatorze i jeżeli pomiędzy niemi powstaną spory co do ustalenia części lokalu, które mają przypaść poszczególnym osobom, sąd

rozstrzyga spór na podstawie faktycznych okoliczności, jak n. p. potrzeba każdego z uprawnionych, sposób poprzedniego korzystania z lokalu i t. p., natomiast nie jest zobowiązany powodować się przepisami kodeksowemi, dotyczącemi wysokości udziałów przy spadkobraniu (O S. N. I. I z 24 października 1926 C. 1479 25).

Art. 13. W razie stwierdzenia ważnej przyczyny wypowiedzenia przeciw lokatorowi, sublokator przypuszczony do sporu w charakterze uczestnika sporu, musi ustąpić jednocześnie z lokatorem, jeżeli nie uczynił wniosku o przyznanie odroczenia z art. 13 (O. S. N. I. III z 27 grudnia 1926 Rw. 2163/26).

3) Rozp. z 24 stycznia 1925 poz. 72 Dz. u. o odsetkach ustawowych.

Jeżeli strony umówiły (przed rokiem 1924) odsetki po 5%, to powód nie może na podstawie cytow. rozp. żądać wyższych odsetek 15% (Orz. z 9 listopada 1926 III. Rw. 512/26. S. Wadowice, Cg. 143/24).

(*P. S.*)

4) Ustawa wodna

z 19 września 1922 Dz. u. Nr 102 poz. 936.

Art. 4 i 184. Spory, dotyczące żądań lub uprawnień natury prywatno-prawnej, należą do jurysdykcji władzy sądowej a nie administracyjnej. Sądom więc podlegają sprawy o przywrócenie zakłóconego korzystania z odpływu wody (O. S. N. I. I z 16 grudnia 1926 l. c. 2222/24, R. P. E. r. VII z. 2).

5) Ochrona drobnych dzierżawców rolnych

(ustawa z 31 lipca 1924 Dz. u. poz. 741).

Art. 3. Do pięciohektarowego obszaru dzierżawy wlicza się także nieużytki, dane w dzierżawę wraz z gruntem ornym (O. S. N. I. III. z 28 grudnia 1926 Rw. 2378/26, R. P. E. r. VII z. 2).

6) Przepisy przewozowe na kolejach polskich z 21 stycznia 1926

(Dz. u. Nr 16 poz. 82).

Art. 35 ust. 2 i art. 36 ust. 1. I. Przepisy o przewozie towarów nie mogą być stosowane do przewozu bagażu. Dlatego okres przedawnienia skargi za zaginiony (w maju 1922 r.) bagaż wynosi 1 rok, a nie 6 miesięcy.

II. Jeśli szkoda wynikła ze złośliwego działania służby kolejowej, nie może kolej zasłaniać się przepisami, ograniczającemi wysokość odpowiedzialności, lecz jest za szkodę odpowiedzialną w granicach, zakreślonych przepisami §§ 1294 i 1324 ust. cyw. (Orz. S. N. I. III. z 30 listopada 1926 Rw. 1969/26 i orz. Sądu apelacyjnego we Lwowie z dnia 28 grudnia 1926, Łc. I 403/26).

7) Ustawa o wykonaniu reformy rolnej z dnia 28 grudnia 1925 Dz. u. R. 1926 poz. 1.

Art. 19. Okoliczność, że majątek obciążony jest służebnościami, nie stoi na przeszkodzie umieszczeniu go w wykazie imiennym, jako przeznaczonego do przymusowego wykupu (N. T. A. z 1 listopada 1926 Rej. 1073/26. O. S. P. T. VI Nr 140).

Umieszczenie w wykazie imiennym majątków, poddanych przymusowemu wykupowi, zamiast rzeczywistego właściciela innej osoby stanowi istotną wadliwość postępowania (N. T. A. z 2 listopada 1926. Rej. 1067/26, O. S. P. T. VI Nr 140).

IV. NAJWYŻSZY TRYBUNAŁ ADMINISTRACYJNY.

1. Ustne ogłoszenie decyzyj stronom jest dopuszczalne jedynie jako wyjątek, który winien się opierać na pozytywnej normie prawa, dopuszczającej tego sposobu ogłaszania zapadłych decyzyj urzędowych, chyba, iż z akt niewątpliwie wynika, że władza obwieściła ustnie swą ostateczną decyzję stronie interesowanej za jej wyraźną zgodą (N. T. A. z 28 października 1926 Rej 3953/25, P. P. A. r. 25 Rw. I. Nr 84).

2. Podanie o odwołanie przeciw wymiarowi podatku przemysłowego obrotu tylko szacunkowo, bez ujawnienia tych danych, na podstawie których odwołujący się doszedł do podanej szacunkowo cyfry, uprawnia władzę skarbową do skorzystania z przysługującego jej wedle art. 75 ustawy o państwowym podatku przemysłowym z 14 maja 1923 Dz. u. poz. 412 prawa zasiągania informacyj u osób obznajomionych z faktycznemi stosunkami płatnika (N. T. A. z 22 września 1926 Rej. 1546/25, P. P. A. R. 52, Rw. I. Nr 89).

3. Pogwałcenie ustawy, polegające na wprowadzeniu zmian na niekorzyść skarżącego w uchwale Rady ministrów przez poszczególnych ministrów w przypadkach, gdy ustawa zawiera upoważnienie jedynie dla pełnej Rady ministrów, powoduje bezwzględną nieważność danej uchwały w części odnoszącej się do tegoż skarżącego (N. T. A. z 25 października 1926 Rej. 1083/26, P. P. A. R. 52, Rw. I. Nr 97).

PRZEGLĄD DZIEŁ PRAWNICZYCH.

Dr Ignacy Weinfeld: „Skarbowość polska“, Lwów, K. S. Jakubowski, 1926, str. VIII. i 214 + 2 Obok podręcznika prof. Głąbińskiego (Ustrój skarbowy Rzeczypospolitej Polskiej, Poznań, 1926), jest książka prezesa Weinfelda drugim podręcznikiem, dającym całokształt polskiego prawa skarbowego. Późniejsza od tego pierwszego o rok blisko, daje też prawo skarbowe w postaci zupełnie aktualnej, już z uwzględnieniem zmian, wywołanych dwoma wielkiemi ustawami: stemplową

i karno-skarbową. Góruje też nad nim przejrzystością i jasnością układu ścisłością ujęcia i objęciem całokształtu. Przedstawia w kolejnem następstwie: przepisy prawa skarbowego, organizację władz, budżet, kasowość i rachunkowość, wydatki, dochody i daniny, podatki, opłaty, cło, akcyzy, monopole, majątki i przedsiębiorstwa, walutę, długi, finanse komunalne. Każdy rozdział poprzedzony jest wyczerpującem zestawieniem źródeł (ustawodawstwa) i podaniem najważniejszej literatury.

Do pracy wkradły się jednak pewne nieścisłości i niedopełnienia. Przepisy ustawowe cytuje autor, podając jedynie rocznik i numer Dziennika ustaw, a nie podając pozycji. W tekście pracy nie odróżnia dosłownie przytoczonych przepisów ustawy od własnego przedstawienia. Ze szczegółów: na str. 6 mówi o ustawie o pełnomocnictwach z dnia 2 sierpnia 1926 (Dz u. poz. 443), że obowiązuje „do dnia ukonstytuowania się wybranego w r. 1923 Sejmu“, gdy ustawa obowiązuje „do dnia ukonstytuowania się następnego Sejmu“. Na str. 34 mówi autor o ustawie o zmianie konstytucji z dnia 2 sierpnia 1926 roku (Dz. u. poz. 442), że „umożliwiła Rządowi zmianę czasokresu budżetowego“, gdy zmiana ta jest koniecznym (a nie tylko możebnym) skutkiem tej ustawy. Drobne te usterki jednak nie zmniejszają wielkiej wartości dzieła.

Kodeksu cywilnego (austrjackiego), w przekładzie i opracowaniu Dra Włodzimierza Dbałowskiego i Dra Jana Przeworskiego (Warszawa, Hoesick, 1927) — wyszedł zeszyt III. Obejmuje przepisy kodeksu cywilnego od § 447 do § 1085; z ważniejszych ustaw dodatkowych: ustawę z dnia 31 lipca 1923 r. o scalaniu gruntów, ustawę z dnia 17 lutego 1905 o włościach rentowych, zestawienie rzeczy, których zastawienia lub zajęcia zabraniają lub ograniczają ustawy szczególne, przepisy o ustawowem prawie zastawu, rozporządzenie z dnia 27 kwietnia 1924 r. o wierzytelnościach w walutach obcych, ustawę z dnia 21 czerwca 1921 r. o rewizji likwidacji serwitutów w dobrach b. komory cieszyńskiej, ustawę z dnia 7 lipca 1896 r. o drogach koniecznych, ustawę z dnia 19 grudnia 1924 r. o zbywaniu majątków nieruchomych, przejętych na własność Państwa, jako dobra bezdziedziczne, rozporządzenie z dnia 29 marca 1924 r. o lichwie pieniężnej, rozporządzenie o przerachowaniu zobowiązań. Na uwagę zasługuje bogato i interesująco zebrane orzecznictwo w sprawach waloryzacyjnych (wraz z tekstem przepisów obejmuje łącznie 60 stron). Wątpliwości wzbudza sposób przedstawienia przepisów ustaw o prawie prywatnem międzynarodowem i międzydzielnicowem, rozbitych na poszczególne oddzielne grupy.

Juljan Suski: „Organizacja władz i urzędów państwowych Rzeczypospolitej Polskiej“. — Warszawa, Hoesick, 1927. — Autor daje wykres graficzny organizacji władz państwowych (opracowany dla misji Kemmerera), przedstawiony jasno, przejrzyście i trafnie i objaśniony uwagami. Wykres uzupełnia skorowidz ustaw i rozporządzeń, dotyczących organizacji władz i urzędów państwowych, rzeczowo ugrupowanych wedle

poszczególnych działów administracji, oraz spis alfabetyczny władz i urzędów. Książka ułatwia znakomicie orjentację w polskich przepisach o organizacji władz państwowych. Przepisów, pozostałych po b. państwach zaborczych, autor zupełnie nie uwzględnia.

Ustawa karna skarbowa wzbudziła żywe zainteresowanie polskiej nauki prawa. Rozpoczął szereg prac na jej temat jej referent sejmowy, poseł Dr Emil Sommerstein, obszernem, 816 stron obejmującem wydaniem tekstu z komentarzem. (Dr Emil Sommerstein: „Ustawa karna skarbowa", Warszawa, Hoesick, 1927). W słowie wstępnem przedstawia autor genezę tej ustawy i jej podstawowe zasady, dając jej ogólną syntezę, a następnie rozprowadzając ją z komentarza do poszczególnych postanowień. Dzieło wysokiej wartości jest pod względem technicznym wadliwie wydrukowane. Tekst ustawy nie odbija się dość wyraźnie od mało różniącego się druku komentarza. Nieumieszczenie na marginesie w sposób wyraźny liczby artykułu utrudnia orjentację w tekście.

Drugi z kolei, mniej już obszerny komentarz do ustawy karnej skarbowej wyszedł z pod pióra Juljana Podczaskiego, naczelnika wydziału karnego departamentu akcyz i monopoli Min. Skarbu, i Dra Stanisława Śliwińskiego, sędziego Sądu Najwyższego. („Ustawa karna skarbowa" z komentarzem, Warszawa, str. 189). Obok tekstu ustawy i komentarza (nie do wszystkich, a jedynie do zasadniczych artykułów), podaje wydawnictwo szereg dodatkowych przepisów (o uprawnieniach organów wykonawczych władz skarbowych i inne rozporządzenia i instrukcje).

Wkońcu Dr Gustaw Taubenschlag („Prawo karno-skarbowe", Łódź 1927, str. 174 i 29), zebrał w swej pracy nietylko przepisy ustawy karno-skarbowej, zaopatrując je komentarzem o charakterze dogmatycznym, choć zawierającym szereg uwag krytycznych, lecz podał również skomentowane przepisy karno-skarbowe, zawarte w ustawach o podatkach bezpośrednich, podatkach komunalnych i w ustawie stemplowej, dając w ten sposób całość polskiego prawa karno-skarbowego.

Polskie prawo stemplowe zyskało dwa nowe, wartościowe opracowania. Adw. Dr Stanisław Krzemicki i Dr Władysław Szydłowski wydali „Kodeks stemplowy" (Lwów, „Kodeks", 1927, Sp. Wydawnicza, t. I. str. 416, t. II. str. 416), obejmujący całość przepisów w przedmiocie opłat stemplowych z wyjątkiem opłat w postępowaniu sądowem. W części I. podali autorowie przepisy nowej ustawy o opłatach stemplowych z dnia 1 lipca 1926 r. wraz z rozporządzeniem wykonawczem i instrukcją, opatrując je licznemi uwagami i uzupełnieniami. W części II. zamieszczono obowiązujące we wszystkich dzielnicach państwa przepisy o opodatkowaniu spadków i darowizn, przepisy o opłatach w postępowaniu hipotecznem i rejestrowem, w postępowaniu przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym oraz przepisy dodatkowe, zestawiając w obu częściach nietylko ustawy skarbowe, ale również ogół przepisów, pozostających w związku z ustawami należytościowemi, a rozrzuconych

po innych ustawach. Szczegółowy i jasny skorowidz rzeczowy oraz zestawienie chronologiczne przepisów ułatwia orjentację.

Drugi komentarz do ustawy stemplowej wydali: Józef Sommer, naczelnik wydziału lwowskiej Izby skarbowej, i Dr Herman Bartischan, st. radca skarbu lwowskiej Izby skarbowej (Ustawa z dnia 1 lipca 1926 o opłatach stemplowych z komentarzem. Lwów 1926, str. 362). Wskazanie w komentarzu na nowości, wprowadzone nową ustawą, liczne przykłady praktyczne, objaśniające sposób stosowania przepisów, zestawienie przepisów uchylonych i utrzymanych w mocy — czyni to wydawnictwo pożądanem dla praktyków. Nieuwzględnienie rozporządzenia wykonawczego (praca wyszła przed jego wydaniem), zmniejsza nieco jego wartość.

Dr Tadeusz Czeżowski: „Zbiór ustaw i rozporządzeń o studjach uniwersyteckich". Wilno, 1926, str. 374.

Józef Janelli: „Ustawa o ubezpieczeniu od wypadków". Wydanie trzecie. Lwów, 1926, str. 320.

Dr Roman Kuratowski: „O rygorach hipotecznych, niezbywalności i nieobciążaniu nieruchomości". Warszawa, 1926, str. 36.

Jan Glikson: „Zarys najgłówniejszych zasad prawa spadkowego, obowiązującego w b. Królestwie Kongresowem". Wydanie drugie. Warszawa, 1926, str. 76.

Prof. Fryderyk Zoll: „Polska ustawa o prawie autorskiem, i konwencja berneńska z objaśnieniami...". Warszawa, 1926, str VIII + 216.

Prof. dr M. Allerhand: „Prawo małżeńskie, obowiązujące na Spiszu i Orawie". Lwów, 1926, str. 39.

Łada Juljan, notarjusz: „Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 marca 1924 o przerachowaniu zobowiązań prywatnoprawnych, skutki jego prawne i ekonomiczne". Łódź, 1926, str. 47.

Dr Przybyłowski Kazimierz: „Klauzula rebus sic stantibus w rozwoju historycznym". Lwów, 1926, str. 94.

Dr Przybyłowski Kazimierz: „Wpływ zmiany stosunków na zobowiązania" („Clausula rebus sic stantibus" — jej renesans w dobie współczesnej). Lwów, 1926, str. 179.

Kaftal Andrzej: „Lotnictwo a prawo cywilne", Warszawa, 1926, str. 62.

Dr Brzeski Józef: „Przepisy przewozowe (regulamin kolejowy), obowiązujące od dnia 1 maja 1925 na kolejach polskich, oraz międzynarodowa konwencja berneńska o przewozie towarów kolejami żelaznemi". Lwów, 1926, str. 189.

Witold Świda: „Pojedynek ze stanowiska polityki kryminalnej". Wilno, 1927, str. 44.

Firstenberg J.: „Port gdański" z przedmową prof. J. Makowskiego. Warszawa, 1927, str. 98.

Dr Ignacy Weinfeld: „Tablice statystyczne Polski za rok 1925 i 1926" — opracowała Ludwika Oxińska Szczęśniakowa. Warszawa, 1927.

Jan Strzelecki: „Samorząd miejski na terenie b. Królestwa Kongresowego" — zebrał... (Hoesicka teksty ustaw).

Dr Włodzimierz Dbałowski i Dr Jan Przeworski: „Przepisy o przerachowaniu, objaśnione orzecznictwem Izby I., III. i V. Sądu Najwyższego" — w opracowaniu... (Hoesicka teksty ustaw).

PRZEGLĄD CZASOPISM PRAWNICZYCH.

„Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny". Wyszedł z druku drugi zeszyt roku VII. „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego" za rok 1927. Na treść zeszytu składają się: artykuły: „Zbrodnie stanu a komisja kodyfikacyjna" przez prof. Makarewicza; „O Radzie prawniczej kilka uwag" przez prof. W. Makowskiego; „Historja prawno-polityczna Polski porozbiorowej" przez J. Siemieńskiego; „Druga inflacja polska" przez prof. Wł. Grabskiego; „Statystyka produkcji przemysłowej" przez Edw. Szturm de Sztrema. — Przegląd piśmiennictwa: 37 recenzyj i sprawozdań krytycznych z zakresu prawa, ekonomji i socjologji oraz bogata bibljografja odnośnej lieratury polskiej i obcej. — Przegląd prawodawstwa konstytucyjnego, administracyjnego, zobowiązań międzynarodowych i kronika ustawodawcza. Sądownictwo: Przegląd orzecznictwa karnego i cywilnego Sądu Najwyższego dla wszystkich ziem polskich, orzecznictwo Najwyższego Trybunału administracyjnego. — Kronika ekonomiczna: spółdzielcza, samorządowa, stosunki walutowe.

Wyszedł z druku trzeci zeszyt „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego". Na treść zeszytu składają się: artykuły: „Projekt ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji" przez prof. Zolla; „Statut Banku Polskiego" przez dra Buczkowskiego; „Reorganizacja monopolu soli w Polsce" przez posła Jerzego Michalskiego. — Przegląd piśmiennictwa: 40 recenzyj i sprawozdań krytycznych z zakresu prawa, ekonomji i socjologji oraz bogata bibljografja odnośnej literatury polskiej i obcej. — Przegląd prawodawstwa: skarbowego (dr Knapowski), karnego (prof. Bossowski), cywilnego (prof. Ohanowicz), handlowego (prof. Sułkowski), procesu cywilnego (prof. Stelmachowski), kronika ustawodawcza. — Sądownictwo: Przegląd orzecznictwa karnego i cywilnego Sądu Najwyższego oraz Najwyższego Trybunału Administracyjnego dla wszystkich ziem polskich. — Kronika

ekonomiczna: rolnictwo, przemysł, handel, stosunki walutowe, ubezpieczenia, kronika robotnicza. — Prenumerata roczna we wszystkich księgarniach 20 zł.

„Przegląd Prawa i Administracji“ imienia Ernesta Tilla. Rok 52, kwartał I. — 1927. Treść: Dr Kazimierz Przybyłowski: Wpływ zmiany stosunków na zobowiązania (dokończenie); Dr Władysław Wolter: Związek przyczynowy a związek adekwentny; Dr Romuald Klimów: Trybunał kompetencyjny; Dr Józef Bühn: Współudział sądów w wymiarze opłat stemplowych; J. J. Litauer: Akty ustawy polskiej o prawie autorskiem. Zapiski literackie. Orzecznictwo w zakresie Małopolski.

„Czasopismo Prawnicze i Ekonomiczne“. Rocznik XXIV., Nr 174. Kraków 1926. Treść: Jaworski Wł. L.: Ś. p. Ernest Till; Lande Jerzy: Wobec jubileuszu Leona Petrażyckiego; Zawadzki Władysław: Postulaty ochrony robotnika a konkretne warunki gospodarcze; Zieleniewski Jan: O światopogląd, oparty na pojęciu narodu; Wróblewski Stanisław: Z kwestyj waloryzacyjnych; Jaworski Jan: Zagadnienie rządów parlamentarnych w pierwszym okresie rewolucji francuskiej; Świaniewicz Stanisław: Psychiczne podłoże produkcji w ujęciu Jerzego Sorela; Wolter Władysław: Zbieg przestępstw (ustaw) w projekcie kodeksu karnego polskiego i niemieckiego; Bautro Eugenjusz: Husserlizm w teorji prawa; Bossowski Franciszek: Ze studjów nad pierwotnym testamentem rzymskich; Mycielski Andrzej: Pojęcie wolności w konstytucjach francuskich z epoki wielkiej rewolucji; Recenzje.

„Czasopismo Sędziowskie“, organ Oddziału lwowskiego Zrzeszenia sędziów i prokuratorów Rzeczypospolitej Polskiej. Rok I. Nr 1 i 2. Pierwszy zeszyt tego nowego pisma prawniczego zawiera następującą treść: Od redakcji; Dr Roman Piotrowski: Odpowiedzialność regresowa akceptanta; Dr Ludwik Dworzak: Sędzia karny; L.: Z zagadnień bieżących; Z orzecznictwa Sądu Najwyższego; Dr Roman Piotrowski: Projekt rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o zamianie aresztu zastępczego, wymierzonego w miejsce grzywny, na obowiązek pracy; Wybór okólników prezydjum Sądu apelacyjnego we Lwowie.

„Głos Prawa“. Rok IV. Nr 3. Lwów, marzec 1927. — Treść: Dr S. Weinberg (senior): Refleksje de lege ferenda nad art. 72 ustawy o spółdzielniach; Dr Anzelm Lutwak: a) Wygodzenie, czy najem mieszkania? b) Znawstwo prawa i zaufanie publiczne, wiążące się z zawodem i stanowiskiem społecznem adwokata, zawierającego umowę, jako czynnik interpretacyjny przy ocenie zamiaru stron i jako korelat zasady rzetelności w obrocie (§ 914 u. c.); W kwestji zastępstwa adwokackiego przed sądami przemysłowemi i sądami pracy (Memorjał Wydziału lwowskiej Izby adwokatów; Emeryci administracyjni krzewicielami nielegalnego doradztwa prawnego (Memorjał Wydziału lwowskiej Izby adwokatów; Z orzecznictwa cywilnego.

„Głos Adwokatów“. Rok III. zeszyt 4. Kraków 1927. Treść: Adw. dr Goldblatt: Powrotna fala pokątnopisarska w Polsce; adw. dr Leon Peiper: Stanowisko obwinionego wedle II. Projektu Ustawy Postępowania Karnego; dr Z. Wusatowski: „Spóźnione“ zarzuty w postępowaniu nakazowem i wekslowem. W sprawie jubileuszu prof. Leona Petrażyckiego; (Dr W. G.) Konferencja adwokatów państw narodowych i sukcesyjnych. (lg.) Projekt rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o Sądach Pracy (dokończenie). Pierwszy Walny Zjazd Kandydatów Adwokackich Małopolski i Śląska Cieszyńskiego. Sen Adwokata (fejleton). Z prasy. Przegląd orzecznictwa.

„Przegląd Sądowy“. Rok IV. Nr 3, 4, 5 i 6. Kraków, marzec, kwiecień, maj, czerwiec 1927, Nr 4 kwiecień 1927. Treść: X. Y.: Kto jest uprawniony żądać wydania Sądom posłów; dr A. Kozubski: Przyczynek do wykładni § 442 ust. cyw. Trójgłos o sądownictwie; adw. dr Zygmunt Femchel: Wypowiedzenie czy skarga o oddanie w posiadanie mieszkania służbowego; Janusz Jamontt: Dlaczego bronimy wyborów sędziowskich; J. Jaworski: Wadliwość ustawodawstwa o uposażeniu sędziów i prokuratorów; dr Alfred Jendl: Egzekwowalność układu w postępowaniu układowem. W przededniu zawieszenia konstytucyjnych praw sędziowskich. Stałe działy.

„Gazeta Administracji i Policji Państwowej“. Rok IX. Nr 3 i 4. Treść: Prof. dr Zygmunt Cybichowski: Zagadnienie okupacji; prof. J. Saldonja: Nowa filozofja prawa karnego; Wł. Czapiński: Informacja jako zagadnienie administracji państwowej; G. Szymkiewicz: Postępowanie administracyjne w sprawach o przekroczenia przepisów porządkowo drogowych; W. Sołtan: Istota sądzenia; dr J. Grzymała: Przegląd polityki zagranicznej; dr W. Sz. Wachholz: Zasada swobodnej oceny władz administracyjnych w państwie prawnem; K. Czałczyński: Przestępstwa urzędnicze właściwe w projektach kodeksu karnego polskiego i inne oraz stałe działy.

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ.

Od Nru 17 poz. 130 Dz. U. 21921 do Nru 48 poz. 436 Dz. U.

I. Ustawy.

1. Ustawa z dnia 16 lutego 1927 o Komitecie Floty Narodowej. Dz. U. Nr 37 poz. 206.

2. Ustawa z dnia 1 marca 1927 o samoistnym podatku wyrównawczym dla gmin wiejskich b. zaboru rosyjskiego. Dz. U. Nr 27 poz. 208.

3. Ustawa z dnia 11 marca 1927 o poborze rekruta w 1927 r. Dz. U. Nr 29 poz. 233.

4. Ustawa skarbowa z dnia 22 marca 1927 na okres od 1 kwietnia 1927 do 31 marca 1928. Dz. U. Nr 30 poz. 254.

II. Rozporządzenia Prezydenta R. P. z mocą ustawy.

1. Rozporządzenie z dnia 17 marca 1927 o wydzielaniu z administracji państwowej przedsiębiorstw państwowych, przemysłowych, handlowych i górniczych oraz o ich kamercjalizacji. Dz. U. Nr 25 poz. 195.

2. Rozporządzenie z dnia 15 marca 1927 w sprawie przerachowania wkładek oszczędnościowych, złożonych w walutach pełnowartościowych w Pocztowej Kasie Oszczędności za pośrednictwem instytucyj państwowych polskich. Dz. U. Nr 27 poz. 209.

3. Rozporządzenie z dnia 23 marca 1927 w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o utworzeniu Rady Prawniczej. Dz. U. Nr 29 poz. 234.

4. Rozporządzenie z dnia 26 marca 1927 w sprawie zmiany art. 170 ustawy o opłatach stemplowych. Dz. U. Nr 31 poz. 256.

5. Rozporządzenie z dnia 26 marca 1927 o unormowaniu stanu prawnego w województwach: wileńskiem, nowogrodzkiem, poleskiem i wołyńskiem oraz w powiatach: grodzieńskim, wołkowyskim, białostockim, bielskim i sokolskim województwa białostockiego. Dz. U. Nr 37 poz. 258.

6. Rozporządzenie z dnia 26 marca 1927 o monopolu spirytusowym. Dz. U. Nr 32 poz. 289.

7) Rozporządzenie z dnia 6 kwietnia 1927, zmieniające ustawę o zakładaniu ksiąg kolejowych. Dz. U. Nr 35 poz. 304.

8) Rozporządzenie z dnia 12 kwietnia 1927 w sprawie zapewnienia czasowych mieszkań i pomieszczeń dla zwolnionych robotników rolnych. Dz. U. Nr 35 poz. 305.

9. Rozporządzenie z dnia 14 kwietnia 1927 w sprawie zmiany ustawy o prawie autorskiem. Dz. U. Nr 36 poz. 318.

10. Rozporządzenie z dnia 13 kwietnia 1927 o komunalnych Kasach oszczędności. Dz. U. Nr 38 poz. 334.

11. Rozporządzenie z dnia 13 kwietnia 1927 w sprawie zmian i uzupełnień niektórych postanowień ustawy z dnia 18 lipca 1924 o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych wojska polskiego. Dz. U. Nr 39 poz. 347.

12. Rozporządzenie z dnia 22 kwietnia 1927 o postępowaniu sądowem w razie naruszenia postanowień art. 22 konstytucji. Dz. U. Nr 41 poz. 368.

13. Rozporządzenie z dnia 22 kwietnia 1927 o rozbudowie miast. Dz. U. Nr 42 poz. 372.

14. Rozporządzenie z dnia 30 kwietnia 1927 w sprawie regulaminu Trybunału kompetencyjnego. Dz. U. Nr 42 poz. 373.

15. Rozporządzenie z dnia 30 kwietnia 1927 o należnościach za sporządzenie protestu. Dz. U. Nr 43 poz. 381 (art. 2 i 3 mówią o należnościach za sporządzanie protestu przez notarjusza).

16. Rozporządzenie z dnia 10 maja 1927 o prawie prasowem. Dz. U. Nr 45 poz. 398.

17. Rozporządzenie z dnia 10 maja 1927, zmieniające niektóre postanowienia ustaw karnych o rozpowszechnianiu nieprawdziwych wiadomości i o zniewagach. Dz. U. Nr 45 poz. 399.

18. Rozporządzenie z dnia 17 maja 1927 o zmianach w przepisach hipotecznych, obowiązujących na obszarach, na których obowiązuje rozporządzenie Komisarza generalnego Ziem Wschodnich z dnia 31 sierpnia 1919, dotyczące wprowadzenia ustroju hipotecznego. Dz. U. Nr 46 poz. 408.

19. Rozporządzenie z dnia 27 maja 1927 o przymusie ubezpieczenia od ognia i o Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych. Dz. U. Nr 46 poz. 410.

III. Inne rozporządzenia.

1. Rozporządzenie Rady ministrów z dnia 15 lutego 1927 o powstaniu urzędu Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do spraw walki z epidemjami. Dz. U. Nr 25 poz. 198.

2. Rozporządzenie Rady ministrów z dnia 1 kwietnia 1927 w sprawie likwidacji funduszów, przeznaczonych na cele parcelacji i osadnictwa. Dz. U. Nr 37 poz. 330.

3. Rozporządzenie Ministra sprawiedliwości z dnia 25 marca 1927 w sprawie uiszczania opłat sądowych na obszarze okręgów Sądów apelacyjnych w Lublinie, Warszawie i Wilnie. Dz. U. Nr 38 poz. 344.

4. Rozporządzenie Rady ministrów w sprawie trybu sprzedaży gospodarstw wzorowych, utworzonych przy parcelacji nieruchomości ziemskich, przeprowadzonej przez okręgowe urzędy ziemskie. Dz. U. Nr 44 poz. 390.

5. Rozporządzenie z dnia 6 maja 1927 w sprawie przeniesienia części ksiąg hipotecznych z wydziału powiatowego przy Sądzie okręgowym w Grodnie do wydziału hipotecznego przy Sądzie okręgowym w Pińsku. Dz. U. Nr 44 poz. 391.

IV. Umowy międzynarodowe.

1. Oświadczenie rządowe o przystąpieniu do konwencji o rozpoczęciu kroków nieprzyjacielskich i taż konwencja. Dz. U. Nr 21 poz. 158 i 159.

2. Oświadczenie rządowe w sprawie przystąpienia do konwencji, dotyczącej praw i zwyczajów wojny lądowej i taż konwencja. Dz. U. Nr 21 poz. 160 i 161.

3. Oświadczenie rządowe w sprawie przystąpienia do konwencji dotyczącej praw i obowiązków mocarstw i osób neutralnych w razie wojny lądowej i taż konwencja. Dz. U. Nr 21 poz. 162 i 163.

4. Konwencja między Rzecząpospolitą Polską a Republiką Francuską, dotycząca przesyłania pism sądowych oraz rekwizycyj w sprawach cywilnych i handlowych i oświadczenie rządowe o ratyfikacji tej konwencji. Dz. U. Nr 27 poz. 210 i 211.

5. Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 stycznia 1927 w sprawie opublikowania Międzynarodowej Konwencji Genewskiej z dnia 6 lipca 1906 o polepszeniu losu rannych i chorych w armjach czynnych. Dz. U. Nr 28 poz. 225.

6. Traktat koncyljacyjny i arbitrażowy między Polską a Szwecją, podpisany w Sztokholmie dnia 3 listopada 1927 i oświadczenie rządowe o ratyfikacji tego traktatu Dz. U. Nr 37 poz. 328 i 324.

7. Traktat koncyljacyjno-arbitrażowy między Polską a Austrją, podpisany w Wiedniu dnia 16 kwietnia 1926 i oświadczenie rządowe o ratyfikacji tego traktatu. Dz. U. Nr 40 poz. 350 i 351.

8. Traktat koncyljacyjno arbitrażowy między Polską a Danją i oświadczenie rządowe o ratyfikacji tego traktatu. Dz. U. Nr 40 poz. 352 i 353.

9. Umowa między Rzecząpospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką o wzajemnej komunikacji kolejowej i oświadczenie rządowe o ratyfikacji tej umowy. Dz. U. Nr 48 poz. 433 i 434.

W SPRAWIE USTAWY O OPŁATACH STEMPLOWYCH.

Min. Skarbu nadsyła do „Wykładni ustawy o opłatach stemplowych" następujące dwie tezy:

(Art. 3). Urząd skarbowy, mający siedzibę na obszarze, na którym obowiązuje kodeks cywilny austrjacki, jest obowiązany — w przypadkach, w których od notarjusza lub od sądu otrzymał odpis, przewidziany w art. 29, względnie w ustępie przedostatnim art. 31 u. o. s. — umieścić na żądanie strony na przedstawionym przez nią wtóropisie lub odpisie poświadczenie uiszczenia opłaty (§ 3 r. w. s.), nawet wówczas, gdy strona nie przedstawiła jednocześnie pisma pierwszego (względnie wtóropisu lub odpisu), zaopatrzonego w dowód uiszczenia opłaty. Urząd skarbowy udziela poświadczenia na podstawie porównania przedstawionego wtóropisu lub odpisu z odpisem, otrzymanym od notarjusza lub od sądu oraz na podstawie kolumn 7—11 rejestru wymiarów doraźnych, prowadzonego w myśl §§ 68—71 instrukcji, ogłoszonej w Nrze 33 (poz. 353) „Dziennika Urzędowego Ministerstwa Skarbu" z 1926 r. (L. DPO. 5769/VI I/27).

(Art. 29). Odpisy, przesyłane urzędom skarbowym przez notarjuszów w myśl art. 29 u. o. s., są wolne od opłaty stemplowej, a mianowicie na mocy art. 142 (punktu 1) u. o. s.

Urząd skarbowy jest obowiązany poświadczyć notarjuszowi, że przesłał urzędowi skarbowemu odpis, przewidziany w art. 29 u. o s. Poświadczenie to umieszcza urząd skarbowy bądź na oryginale pisma, podlegającego opłacie, bądź na dostarczonym przez notarjusza drugim odpisie, bądź na kartce, na której notarjusz uwidocznił treść pisma, podlegającego opłacie, oraz liczbę repertorjum bądź w księdze doręczeń, dostarczonej przez notarjusza, w której notarjusz co do poszczególnych pism uwidocznił treść pisma, oraz liczbę repertorjum. Poświadczenie, o którem mowa, jest wolne od opłaty stemplowej, a mianowicie na mocy art. 160 (punktu 1) u. o. s. w związku z punktem 23 art. 142.

Jeżeli w siedzibie notarjusza nie znajduje się urząd skarbowy, to termin trzydniowy, przewidziany w ustępie drugim art. 29 u. o s., uważa się za dotrzymany w razie wysłania pocztą przed upływem tego terminu (L. DPO 5769/VII/27).
